

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ

ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΩΣ ΠΙΕΡΙΑΣ "Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ",

ΕΡΑΙΝΕΣΑΙ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ

Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Αρ. Φύλλου 135 Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος (Σταυρίτες - Τρυγομηνάς - Αεργίτες - Χριστιανάρης) 2020

ΟΙ ΜΑΓΟΙ ΚΑΙ Ο ΑΣΤΕΡΑΣ

Ένα από τα θαυμαστά γεγονότα που συνόδευσαν τη γέννηση του Χριστού είναι και η εμφάνιση του λαμπρού αστέρα στον ουρανό καθώς και η προσκύνηση των Μάγων ύστερα από μακρινό, κοπιαστικό και επικίνδυνο ταξίδι.

Τι ήταν οι Μάγοι και τι ο Αστέρας;

Μάγοι, στην Ανατολή, ονομάζονταν οι σοφοί άνθρωποι, οι ιερείς, οι γιατροί, οι αστρολόγοι, οι μάντιες. Οι συγκεκριμένοι Μάγοι ήταν σοφοί, ανατολίτες αστρολόγοι.

Αν ήταν βασιλείς, ή ιερείς, όπως υποστηρίχτηκε από μερικούς δεν το γνωρίζουμε. Το βέβαιο είναι ότι ήταν άνθρωποι με σοφία, αλλά και πλούτο όπως μπορεί κανείς να συμπεράνει από τα δώρα που προσέφεραν. Επίσης και για τον αριθμό των Μάγων δεν είμαστε σίγουροι. Υποστηρίχτηκε ότι ήταν τρεις εξαιτίας των τριών ειδών δώρων που προσέφεραν.

Σημασία έχει ότι ο Κύριος απ' την αρχή τράβηξε κοντά του, τους πραγματικά σοφούς Μάγους, που αποτέλεσαν την «Απαρχή των Εθνών» αφού από τον ειδωλολατρικό κόσμο προέρχονταν. Έχει δε η αληθινή σοφία αυτό το γνώρισμα να υποκλίνεται μπροστά στην πίστη και να αναγνωρίζει την μικρότητά της μπροστά σ' Εκείνον που είναι η πηγή της σοφίας.

Αντίθετα οι ημιμαθείς και επιπόλαιοι περιφρονούν το Θεό και κομπάζουν για τις γνώσεις τους.

Και ο Αστέρας τι ήταν;

Το εξαιρετικό αυτό ουράνιο φαινόμενο απασχόλησε σοβαρά τόσο τους μελετητές των Γραφών όσο και τους ερευνητές αστρονόμους. Όμως παρατηρείται μεγάλη ασυμφωνία μεταξύ των διαφόρων γνώμων. Έτσι άλλοι υποστήριξαν ότι πρόκειται για κάποια υπερφυσική δύναμη που με μορφή αστεριού οδήγησε του Μάγους στη φάτνη της Βηθλεέμ, άλλοι ό-

τι πρόκειται περί αγγέλου που ονομάστηκε από τους Μάγους, αστέρας. Και άλλοι υποστήριξαν ότι πρόκειται για πραγματικό ουράνιο φαινόμενο όπως π.χ. για κάποιο λαμπρό κομήτη, για συνοδό πλανητών κ.α.

Πάντως επειδή οποιαδήποτε εκδοχή δεν ερμηνεύει πλήρως το φαινόμενο σίγουρο είναι ότι πρόκειται περί θαυμαστού αστρονομικού γεγονότος που συνέβη στη Γέννηση όπως και κατά την Σταύρωση του Χριστού.

Εντύπωση ακόμη μας προξενεί η προθυμία και η ευλάβεια εκείνων των σοφών να τρέξουν από τα βάθη της Ανατολής για να προσκυνήσουν τον γεννηθέντα Βασιλέα. Σίγουρα, κι άλλοι αστρολόγοι θα είδαν τον Αστέρα, όμως δεν κινήθηκαν εκτός από τους τρεις αυτούς ανώνυμους Μάγους, παρότι κάποια παράδοση διασώζει τα ονόματά τους, Βαλτάσαρ, Γάσπαρ, Μελχιώρ.

Έχει όμως και το γεγονός αυτό την εξήγηση του 1400 χρόνια πριν γεννηθεί ο Χριστός στο χωριό της Μεσοποταμίας Φαθουρά, ζούσε ο μάντης Βαλαάμ. Η Π. Διαθήκη μας πληροφορεί ότι ήταν άνθρωπος που πράγματι έβλεπε το μέλλον. Αυτός λοιπόν προφήτεψε για το Χριστό και είπε: «Βλέπω το Μεσσία, και αναγγέλλω τον ερχομό του. Θα έλθει, όχι όμως τώρα... Μετά από χρόνια θα ανατείλει από τους απογόνους του Ιακώβ, λαμπερό Αστέρι, θα παρουσιαστεί από τον Ισραηλιτικό λαό άνθρωπος λαμπρός, ένδοξος, που θα συντρίψει τους εχθρούς του λαού του» (Αριθμ. κδ' 16-17).

Η προφητεία του Βαλαάμ κρατήθηκε με σεβασμό από τους μαθητές του που αναζητούσαν τον «Αστέρα». Η πίστη τους μεταδιδόταν από γενιά σε γενιά ώσπου έφτασε η κοσμοϊστορική νύχτα της Γεννήσεως. Και τότε οι τρεις Μάγοι, μακρινοί μαθητές του Βαλαάμ, είδαν τον «Αστέρα εν τη Ανατολή» και τον ακολούθησαν. Χωρίς να υπολογίσουν κόπο, απόσταση, κινδύνους ξεπέρασαν όλες τις δυσκολίες και αφού έφτασαν στον τεχθέντα Βασιλέα προσέφεραν τα δώρα: Χρυσό, όπως αρμόζει σε βασιλιά, Λίβανο, όπως αρμόζει στο Θεό και Σμύρνα, σύμβολο του θανάτου του, αφού με αυτήν άλειψαν τους νεκρούς.

Αν οι ειδωλολάτρες εκείνοι σοφοί εκδήλωσαν την αφοσίωσή τους και προσέφεραν τα πλούσια δώρα τους στο νεογέννητο Χριστό ασφαλώς κι εμείς οι υπήκοοι του έχουμε χρέος να του προσφέρουμε τον εαυτό μας για να τον κυβερνήσει, τις αμαρτίες για να τις συγχωρήσει, την ακάθαρτη καρδιά μας για να την κάνει κατοικητήριο του, θρόνου της Χάριτός Του. Το παράδειγμα των Μάγων ας μας εμπνέει ώστε να τους ακολουθήσουμε για να συναντήσουμε κι εμείς το νεογέννητο Χριστό και να ζήσουμε φέτος αληθινά Χριστούγεννα.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ" εύχεται στους απανταχού Οφίτες και φίλους του Συλλόγου

Χρόνια Πολλά
Καλά Χριστούγεννα

Χριστουγεννιάτικα κάλαντα «Όφεως» Πόντου

Καλημέρα σας και πολλούς χρόνους
Υγείαν και χαρά στον οικοκύρη
Υγείαν και χαρά στα παληκάρια

Έξω στην αυλή και στο παλάτι
Στέκουνε θυμίζουν τα παληκάρια
Στέκουνε θυμίζουν εσένα, αφέντη

Ε! Αφέντη μας να μη κοιμάσαι
Οψεσνή βραδυ καλή βραδυ έν
Οψεσνή βραδυ Χριστός γεννέθεν

Οψές γεννέθεν και αύριο εστάθεν
Γράφει γράμματα βαστά Βαγγέλια
Γράφει γράμματα και παλ' εγνώθι

Τον Παντόπλουτο τον τιμημένο
Τον ετίμησε Θεός και άγιοι
Τον εγέννεσεν η Παναγία
Τον εβάπτισεν ο Ιωάννης

Έρπαξαν ατον οι σκυλ' Εβραίοι
κ' έρριψαν ατόν εις έθρον τόπον
Αρχοντόπουλο και καλαμιόνι
Μύρος έτουνε και μυρ αηδόνι

Μύρος έτουνε και μυραηδόνι
και μυρόδισεν όλον τον κόσμον
Εμυρόδισεν και σεν αφέντη
Έ αφέντη μου να μη κοιμάσαι
Άψον το κερίν κ' έλα σην πόρτα.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΓΙΑ ΤΑ «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Αντωνίου Ζωή	50 €
Μαυρίδης Γρηγόρης	50 €
Παπαδοπούλου Σοφία	20 €
Γεωργιάδης Π. Μιχαήλ	20 €
Γεωργιάδης Ευθύμιος	20 €
Γεωργιάδου Ευθ. Ελένη	10 €
Αθανασιάδης Ηλ. Ιωάννης	10 €
Τσικοπούλου Γεωργία	10 €
Αραβίδου Ελένη	30 €
Γεωργιάδης Βασ. Κωνσταντίνος	20 €
Αθανασιάδου Όλγα	50 €
Αραπάκης Ιάκωβος	10 €
Τερζίδου Ευτυχία	20 €
Γιανταμίδου Ευφροσύνη	10 €
Σαχινίδης Γεώργιος	50 €
Γιανταμίδης Χρηστός	20 €

τα ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ μας

Γεννήσεις:

Την Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου, ο Ζανέτας Ιωακείμ του Αναστασίου και η Σιαμάγκα Έφη απέκτησαν αγόρι.

Την Κυριακή 4 Οκτωβρίου, ο Τουλίκας Δημήτριος του Αθανασίου και η Μπόγλου Μαρία απέκτησαν αγόρι.

Την Πέμπτη 15 Οκτωβρίου, ο Γεωργιάδης Χρήστος του Κωνσταντίνου και η Μορτάκη Ευδοκία απέκτησαν αγόρι.

Την Δευτέρα 2 Νοεμβρίου, ο Λαζίδης Απόστολος και η Ζανέτα Χαρίκλεια απέκτησαν αγόρι.

Την Τετάρτη 11 Νοεμβρίου, ο Αραβίδης Ευθύμιος του Αναστασίου και η Γεωργία Χατζούδη απέκτησαν αγόρι.

Απεβίωσαν:

Την Παρασκευή 24 Ιανουαρίου 2020 απεβίωσε ο Κοκκινίδης Θεοφάνης σε ηλικία 89 ετών, κάτοικος Νέας Τραπεζούντας Πιερίας.

Την Δευτέρα 12 Οκτωβρίου, απεβίωσε ο Αντωνιάδης Μιχαήλ του Λαζάρου, σε ηλικία 89 ετών κάτοικος Κορινού Πιερίας.

Την Τρίτη 27 Οκτωβρίου απεβίωσε η Στρατηγοπούλου Ελπίδα του Δημητρίου, σε ηλικία 69 ετών κάτοικος Κατερίνης

Το Σάββατο 21 Νοεμβρίου, απεβίωσε η Χαριτοπούλου Ελευθερία (το γένος Μαυροπούλου), σε ηλικία 80 ετών κάτοικος Νέας Τραπεζούντας Πιερίας.

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

**Δίμηνη έκδοση
ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ**

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο ο πρόεδρος του Συλλόγου
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ: Βασίλης Παραδεισόπουλος 6937054415

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τηλέφωνο - Fax: 23510 91291, E-mail: info@ipsilantis.gr
WEB SITE: www.ipsilantis.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Δ.Σ. Συλλόγου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βασίλης Παραδεισόπουλος
Σειταρίδης Δημοσθένης
Τερζίδης Βασίλειος

Φιλολογική επιμέλεια: Ζανέτα Κλεοπάτρα

Σελιδοποίηση: Σπύρος Κανελλάτος

Εκτύπωση: Τυπογραφείο "Παναγιώτης" - 23510 23625

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Φυσικά πρόσωπα: 10 ευρώ

Σύλλογοι - Κοινότητες: 30 ευρώ

Τράπεζες - Επιχειρήσεις Α.Ε. 45 ευρώ

Εξωτερικού:

Για χώρες Ευρώπης 25 ευρώ

Για άλλες Ηπείρους 30 δολ. ΗΠΑ

Επιπαγές - εμβάσματα:

Εφραιμίδης Βασίλης - Ταμίας (6976806391)

60100 Νέα Τραπεζούντα

*Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή μη δεν επιστρέφονται

*Τα κείμενα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους και όχι του Συλλόγου "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"

Το Δ. Σ. του ΑΠΣ ΕΘΝΙΚΟΥ Ν. Τραπεζούντας σας εύχεται

*Καλά Χριστούγεννα
Ευτυχισμένο το Νέο Έτος*

Γνωστοποίηση - Ανακοίνωση

Αγαπητοί συνδρομητές – συνδρομητρίες των Οφιτικών Νέων, με την παρούσα ανακοίνωση σας γνωστοποιούμε ότι όσοι επιθυμούν να λαβαίνουν την εφημερίδα σε ηλεκτρονική μορφή να μας δηλώσουν το EMAIL τους στο EMAIL του συλλόγου info@ipsilantis.gr, βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο τον σύλλογο ώστε να μειώσει σημαντικά τα έξοδα

έκδοσης της εφημερίδας, τον χρόνο έκδοσής της ακόμα και για περιβαλλοντικούς λόγους (λιγότερο χαρτί – φάκελοι κ.τ.λ.). Η αποστολή της εφημερίδας θα γίνεται άμεσα, την επομένη της έκδοσής της και θα ξεκινήσει από το πρώτο φύλλο του νέου χρόνου, γι' αυτό εγκαίρως να μας γνωστοποιήσετε τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

1/12

Διάθεση του DVD της Ποντιακής Συναυλίας, που διοργάνωσε ο Σύλλογος μας επ' ευκαιρία των 80 ετών Πολιτιστικής δράσης του.

Ο Μ.Π.Σ Αλέξανδρος Υψηλάντης Νέας Τραπεζούντας Πιερίας διαθέτει προς πώληση το DVD με την Μουσική Εκδήλωση αφιερωμένη στους χορούς και στα τραγούδια του Πόντου που διοργάνωσε πέρυσι τον Ιούνιο στην πλατεία της Νέας Τραπεζούντας επ' ευκαιρία των 80 ετών Πολιτιστικής δράσης και προσφοράς του Συλλόγου.

Για πρώτη φορά στην Πιερία έγινε μια αναδρομή στα τραγούδια και στους χορούς του Πόντου και συγκεκριμένα την Παρασκευή 19-Ιουνίου -2009 καταξιωμένοι καλλιτέχνες και τα χορευτικά τμήματα των Συλλόγων ΜΠΣ Αλέξανδρος Υψηλάντης και Εύξεινος Πόντος Κορινού παρουσίασαν ένα πλούσιο μουσικό αφιέρωμα στους χορούς, στα τραγούδια και στα όργανα πολλών περιοχών του Πόντου όπως της Παφρας, της Αργυρούπολης, του Καρς, της Ματσούκας, του Ακ Νταγ Μαντεν, της Κερασούντας της Τραπεζούντας και του Όφης.

Η εκτέλεση των τραγουδιών έγινε με τα παραδοσιακά όργανα που είχε η κάθε περιοχή του Πόντου όπως ο ζουρνάς, το νταούλι, το σιλιάβλι, το αγγέιον, ο κμα-

νές το ούτι, ο νταϊρές, η λύρα, το κλαρίνο, το με'ίν, και το ακορντεόν. Έπαιξαν και τραγούδησαν: Παναγιώτης Ασλανίδης (τραγούδι-λύρα), Γιώτης Γαβριηλίδης (τραγούδι), Πέλα Νικολαΐδου (τραγούδι), Στέργιος Ζιμπλιάδης (τραγούδι), Βασίλης Τοπαλίδης (τραγούδι), Χρήστος Χαραλαμπίδης (τραγούδι), Λεωτέρης Ραφαηλίδης (λύρα), Βαγγέλης Παραδεισόπουλος (λύρα -νταϊρέ), Γιώργος Πουλιαντζακλής (κεμανέ), Μιχάλης Σιώπης (κλαρίνο), Δημήτρης Παπαδόπουλος (σιλιάβλι-αγγέιο-ζουρνά), Κώστας Σαχινίδης (ακορντεόν), Βασίλης Κασσιούρας (ούτι), Αλέξανδρος Αλχαζίδης (νταούλι), Σταύρος Χαραλαμπίδης (νταούλι), Μπάμπης Ραφαηλίδης (νταούλι).

Την καλλιτεχνική επιμέλεια και διεύθυνση του μουσικοχορευτικού προγράμματος είχε ανάλαβει ο Παναγιώτης Ασλανίδης. Η βιντεοσκόπηση, ηχολήψια και το μοντάζ έγιναν από επαγγελματίες τεχνικούς.

Το DVD διατίθεται προς πώληση αντί 15 ευρώ. Τηλέφωνο 6937054415, 6977880540

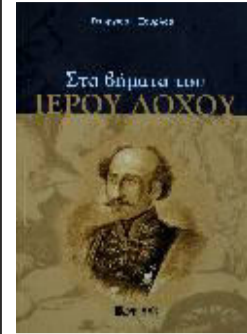

Συλλυπητήρια

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια προς τους οικείους του αγαπητού Τάσου Κυριακίδη που απεβίωσε την Πέμπτη 19 Νοεμβρίου στη Θεσσαλονίκη. Ο Τάσος Κυριακίδης εκδότης και συγγραφέας, με ξεχωριστή και διαχρονική παρουσία και προσφορά στον ποντιακό χώρο εδώ και περίπου 50 χρόνια, με πλούσιες και σπάνιες εκδόσεις μέσω του εκδοτικού οίκου που διατηρούσε αποτέλεσε όλα αυτά τα χρόνια την κορωνίδα και μητέρα των ποντιακών εκδόσεων πολλές από τις οποίες κοσμούν και την βιβλιοθήκη του συλλόγου μας. Αιωνία του η Μνήμη.

Από το Δ.Σ. του Συλλόγου «Αλέξανδρος Υψηλάντης»

Παρουσίαση βιβλίου

Αυτό το εξαιρετικό βιβλίο του κ. Γεωργίου Σούρλα με τίτλο «Στα βήματα του Ιερού Λόχου» διατίθεται από τον σύλλογο μας και ευρίσκεται στην δανειστική βιβλιοθήκη του συλλόγου. Για περισσότερες πληροφορίες στην υπεύθυνη βιβλιοθήκης και μέλος του Δ.Σ. κ. Ελένη Αδαμίδου και στον πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Βασίλειο Παραδεισόπουλο.

Έκφραση συλλυπητηρίων για την απώλεια του Τάσου Κυριακίδη

Οι απανταχού κάτοικοι του χωριού Περιβλέππου, του Δήμου Παρανεστίου Δράμας, εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια και την βαθιά μας θλίψη για την απώλεια του άξιου και δημιουργικού συγχωριανού μας του Αναστάσιου Κυριακίδη την 19η Νοεμβρίου 2020 στο νοσοκομείο Παπανικολάου από τον covid19(κορονοϊό). Στην οικογένειά του τα θερμά μας συλλυπητήρια, να τον θυμούνται πάντα, γιατί υπήρξε ένας εξαιρετος οικογενειάρχης. Άνθρωπος αγαπητός από όλους τους συγχωριανούς του και όχι μόνο.

Ο Θεός ας τον αναπαύσει στην επουράνια ζωή του παραδείσου.

Ας δούμε τώρα ποιος ήταν ο Τάσος και το χρονικό της δημιουργίας του

Γεννήθηκε στο Περιβλέππου το 1945. Ήταν παιδί μιας πολύτεκνης οικογένειας (6 παιδιά-4 αγόρια και δύο κορίτσια) του Ιωάννη και της Δέσποινας Κυριακίδη. Ο πατέρας του ο Γιάννης καταγόταν από το Καρμούτ της Αργυρούπολης Πόντου, ήρθε στο χωριό αυτό με την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923, σύμφωνα με την Συνθήκη της Λωζάνης.

Τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε στο μονοθέσιο δημοτικό σχολείο του χωριού. Στην συνέχεια και μετά τις γυμνασιακές του σπουδές, εισήχθη στην Νομική του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. Το 1972 ίδρυσε εκδοτικό οίκο, ο οποίος στην συνέχεια εξελίχθηκε ως ο μεγαλύτερος της Βορείου Ελλάδος. Κανένας άλλος εκδοτικός οίκος σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια δεν έχει εκδώσει τόσα πολλά βιβλία για την ιστορία και τον πολιτισμό του Πόντου όσα ο εκδοτικός οίκος των αδελφών Κυριακίδη. Ο επίτιμος αρχηγός ΓΕΣ και συγγραφέας Στρατηγός Φραγκούλης Φράγκος είχε δηλώσει ότι ο εκδοτικός οίκος "Αδελφών Κυριακίδη" έχει εκδώσει τόσα πολλά βιβλία για τον Πόντο, όσα δεν εξέδωσαν από το 1922 όλα τα ποντιακά σωματεία στην Ελλάδα. Πολλά επιστημονικά βιβλία του οίκου αυτού διδάσκονται στα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας και της Κύπρου, συμβάλλοντας έτσι στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό τους έργο.

Σημαντική ήταν και η βοήθειά του για την διάσωση και διατήρηση της Ιστορικής Εθνικής Βιβλιοθήκης της Αργυρούπολης Πόντου που φέρει το όνομά του "Κυριακίδης" της Ευζείνου λέσχης Ποντίων Νάουσας. Στην βιβλιοθήκη αυτή που το μεγαλύτερο μέρος της διασώθηκε κατά τον ξεριζωμό, μεταφέρθηκε στην Ελλάδα από το Φροντιστήριο της Αργυρούπολης Πόντου. Μεταξύ των εκατοντάδων βιβλίων, υπάρχουν και βιβλία ανεκτίμητης αξίας, από την εποχή του Αριστοτέλη. Εξαιρετική υπήρξε και η συμβολή του στην διάσωση και διατήρηση της ιστορικής μνήμης του ελληνισμού του Πόντου, μέσα από τις πολυάριθμες εκδόσεις του, ανέδειξε τα ιερά μας κειμήλια, ήθη, έθιμα, παραδόσεις της ιστορίας και του πολιτισμού μας.

Αναγνώριση- Βράβευση του έργου του

Για την προσφορά του στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ο Τάσος, έχει τιμηθεί με τον τίτλο του άρχοντα "Καστριού" από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο το 2005. Ο Μητροπολίτης Πριγκιπωννήσων Ιάκωβος τον τίμησε με τον χρυσό Σταυρό της Μητροπόλεως του. Ο Μητροπολίτης Δράμας Παύλος τον τίμησε με τον χρυσό Σταυρό του Αγίου και Εθνομάρτυρα Χρυσοστόμου. Το ιερό ίδρυμα Παναγία Σουμελά τον τίμησε με τον χρυσό Σταυρό. Δεκάδες είναι και οι διακρίσεις του από πολιτιστικούς-Δημόσιους φορείς.

Αιωνία σου η μνήμη αγαπητέ συμμαθητή και συγχωριανέ

Πλοίαρχος (ε) ε.α. Χρήστος Γιανταμίδης Π.Ν.
Αθήνα 22 Νοεμβρίου 2020

Έκφραση συλλυπητηρίων

Ο Δημήτριος Καβαλάρης του Χαραλάμπους και της Ελπίδας, γεννήθηκε στο Περιβλέππου το 1933, κάτοικος και του χωριού Μεσχωριού του Δήμου Παρανεστίου, απεβίωσε από covid19 – κορονοϊό, την 21 Νοεμβρίου 2020 στο Γενικό Νοσοκομείο Δράμας, σε ηλικία 87 ετών.

Ο Δημήτριος Καβαλάρης υπήρξε ένας εξαιρετος οικογενειάρχης-άνθρωπος, αγαπητός από όλους τους κατοίκους των δύο αναφερομένων χωριών.

Με ζήλο και με μεγάλη υπευθυνότητα διαφύλαξε τους αγρούς της κοινότητας Παρανεστίου επί 35 χρόνια, ως Αγοφύλακας.

Μεγάλη ήταν και η προσφορά του στην κατασκευή της αίθουσας δεξιώσεων και εορτών του χωριού Περιβλέππου καθώς και στην επισκευή της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου μετά την πυρκαγιά που υπέστη.

Στην οικογένειά του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια και την βαθιά μας θλίψη για την απώλεια του αγαπημένου τους. Ο Θεός ας τον αναπαύσει στον επουράνιο παράδεισο.

Αιωνία σου η μνήμη αγαπητέ συγχωριανέ

Πλοίαρχος (ε) ε.α. Χρήστος Γιανταμίδης Π.Ν.
Αθήνα 22 Νοεμβρίου 2020

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Μην ξεχνάτε να τακτοποιήσετε την συνδρομή σας για τα «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

στους ανταποκριτές μας:

Σταυριανίδη Σταύρο, τηλ. 6973496145.

στον ταμία του συλλόγου:

Εφραιμίδη Βασίλειο τηλ. 6976806391,

Ταχυδρομικώς, με εντολή, με τα στοιχεία:

Μορφωτικός Ποντιακός Σύλλογος Αλέξανδρος Υψηλάντης Νέας Τραπεζούντας Πιερίας Τ.Θ. 8004 ΤΚ 60100 Κατερίνη Πιερίας.

Μέσω τραπεζών για συνδρομητές εσωτερικού και εξωτερικού στους κάτωθι λογαριασμούς:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδας:

373/296174-11

IBAN: GR 6001103730000037329617411

Eurobank Εργασίας:

0026-0210-15-0100477219

IBAN: GR 9402602100000150100477219

Στην κατάθεση μέσω τραπεζών θα πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του καταθέτη για να αποσταλεί και η σχετική απόδειξη από το ταμείο του Συλλόγου.

Εκ του Δ.Σ. του Συλλόγου

Επιτυχόντες σε Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι με Οφίτικη καταγωγή

Αδαμίδης Στάυρος του Χρήστου και της Μελίνας, εισαχθείς στη Σχολή Αστυφυλάκων Κομοτηνής.

Ανθοπούλου Σοφία του Γεωργίου και της Μπίρκιτ Σολτς εισαχθείσα στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Φλίνσπουργκ Γερμανίας.

Κιλ Ολυμπία του Αριστοτέλη και της Αθηνάς Τερζίδου, εισαχθείσα στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Μαυρόπουλος Χρήστος του Δημητρίου και της Ετέρης, εισαχθείς στο Τ.Ε.Φ.Α. του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Κομοτηνής.

Σεϊταρίδου Έλλη του Ιωάννου και της Ελένης, εισαχθείσα στο Τμήμα Γεωπονίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Βόλος).

Σεϊταρίδου Ειρήνη του Χρήστου και της Μαρίας, εισαχθείσα στο Διεθνές Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Γεωπονίας.

Τερζίδης Ιωάννης του Μιχαήλ και της Μαρίας Κυρίση, εισαχθείς στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης Γερμανίας.

Τερζίδου Φωτεινή του Μιχαήλ και της Μαρίας Κυρίση, εισαχθείσα στο Τμήμα Γαλλικής και Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Στουτγκάρδης Γερμανίας.

Τζομίδου Μαρία του Κωνσταντίνου και της Στεργιανής Νικοδέλη, εισαχθείσα στη σχολή Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

11η Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Βουνού

Τα βουνα της Πιερίας

του Δημοσθένη-Σπυριδώνα
Σείταριδη του Βασιλείου

Η 11η Δεκεμβρίου καθιερώθηκε το 2003 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) ως Παγκόσμια Ημέρα Βουνού. Στόχος του Ο.Η.Ε. ήταν να αναδείξει τον ζωτικό ρόλο που παίζει το βουνό στη ζωή όχι μόνο του ανθρώπινου γένους αλλά και όλου του πλανήτη και να υπενθυμίσει στη διεθνή κοινότητα τη μεγάλη ευθύνη που έχει για τη διατήρηση του. Ας δούμε όμως τον ορισμό του βουνού. Βουνό ή όρος είναι ένα γεωλογικό ύψωμα της επιφάνειας της γης που ξεπερνά τα 300 μ. και συνήθως έχει μια αναγνωρίσιμη κορυφή. Αν μελετήσουμε ένα γεωφυσικό χάρτη του πλανήτη μας θα διαπιστώσουμε ότι οι ορεινοί όγκοι καλύπτουν κατά ποσοστό 25% την επιφάνεια της Γης. Ειδικότερα τα βουνά καλύπτουν το 64% της Ασίας, το 36% της Βόρειας Αμερικής, το 25% της Ευρώπης, το 22% της Νότιας Αμερικής, το 17% της Αυστραλίας και το 3% της Αφρικής. Τα βουνά φιλοξενούν το 50% της παγκόσμιας βιοποικιλότητας. Η διαφοροποιημένη τοπογραφία τους ανάλογα με το υψόμετρο, την κλίση και τον προσανατολισμό της πλαγιάς, διαμορφώνει ειδικές συνθήκες για πολλά και διαφορετικά ενδημικά είδη φυτών και ζώων, όπως επίσης για την ανάπτυξη της καλλιέργειας κηπευτικών

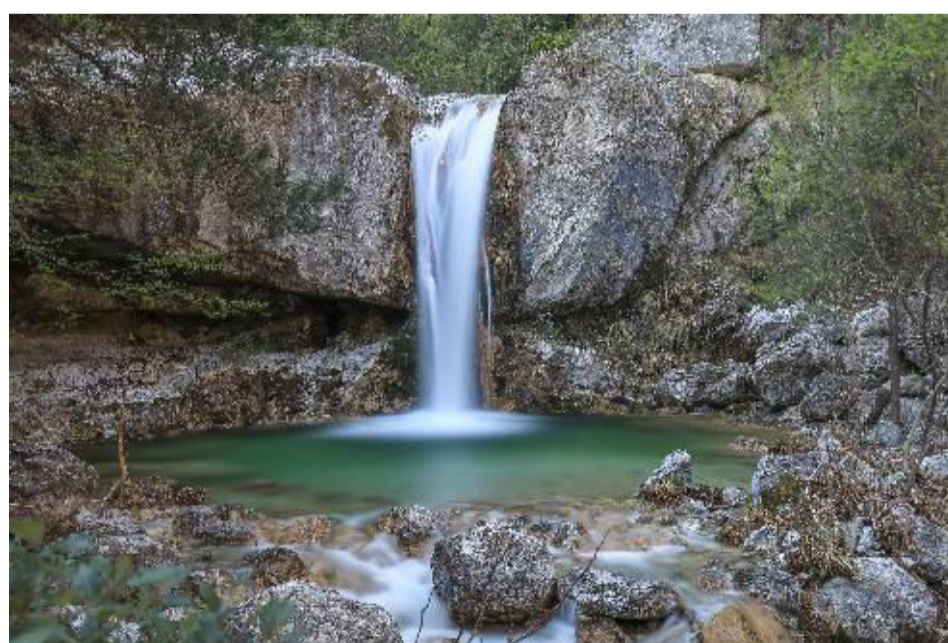
και δασικών ειδών υψηλής οικολογικής, αισθητικής, οικονομικής και άλλης αξίας. Είναι επίσης σημαντικό ότι τα βουνά προσφέρουν περίπου το 50% του γλυκού νερού που χρειάζεται καθημερινά ο πληθυσμός στον πλανήτη. Δεδομένου ότι το 10% του πληθυσμού της Γης ζει σε ορεινές περιοχές, οι περισσότεροι ποταμοί του κόσμου τροφοδοτούνται από ορεινές πηγές και περισσότεροι από το μισό πληθυσμό της Γης εξαρτάται από τα όρη για υδάτινους πόρους καταλαμβάνουμε την τεράστια σημασία που έχουν τα βουνά για την ανθρωπότητα.

Για εμάς τους Πόντιους τα βουνά συνέβαλαν αποφασιστικά στο να διατηρήσουμε την ελληνικότητα μας και την χριστιανική μας πίστη. Αρχικά οι αρχαίοι Έλληνες είχαν ιδρύσει τις αποικίες τους στα παράλια του Εύξεινου Πόντου. Από εκεί έλεγχαν τις θαλάσσιες επικοινωνίες και του χερσαίους εμπορικούς δρόμους. Αντίθετα την ορεινή ενδοχώρα την έλεγχαν οι ιθαγενείς πληθυσμοί, πολλοί από τους οποίους με τον καιρό εξελληνίστηκαν ή αντέγραψαν πολλά στοιχεία του ελληνικού τρόπου ζωής. Με την πτώση όμως της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας υπήρξαν ριζικές μεταβολές. Πολλοί Έλληνες του Πόντου για να γλιτώσουν από την οθωμανική καταπίεση, άφησαν τους παράλιους οικισμούς και κατέφυγαν στις κοιλάδες των Ποντιακών Άλπεων. Εκεί μακριά από τον κατακτητή, κατάφεραν να διατηρήσουν την ελληνική τους συνείδηση, τα ήθη και τα έθιμα και την χριστιανική τους πίστη. Στα βουνά κατέφευγαν ως φυγάδες και οι Έλληνες κάτοικοι των παραθαλασίων πόλεων προκειμένου να αποφύγουν την επιστράτευση, το παιδομάζωμα και τις αυθαιρεσίες του κατακτητή. Στα βουνά επίσης αναπτύχθηκε το Αντάρτικο του Πόντου το οποίο τόσο ταλαιπώρησε τον τουρκικό στρατό.

Με τα βουνά ήταν συνδεδεμένοι και οι πρόγονοί μας στον Όφι καθώς τα χωριά τους ήταν κτισμένα σε κοιλάδες των ποντιακών Άλπεων. Τα βουνά της ε-

παρχίας Όφεις ανήκουν στην οροσειρά των Ποντιακών Άλπεων. Οι Ποντιακές Άλπεις, (τούρκικα: Κουζεϊ Αναντολού Ντάγλαρι, Βόρεια Βουνά της Ανατολίας, ποντιακά: Ποντιακά Παρχάρια), επίσης Ποντιακά όρη, οροσειρά του Πόντου ή οροσειρά του Παράδρη, είναι μια οροσειρά στη βόρεια Ανατολία, παράλληλη με τα παράλια της Μαύρης θάλασσας. Η λέξη Παρχάρι που χρησιμοποιείται στα Ποντιακά σημαίνει ψηλή. Η ψηλότερη κορυφή της είναι το βουνό Κατσάρ Νταγ, με ύψος 3.937 μέτρα. Οι Ποντιακές Άλπεις λόγω της θέσης τους δρουν ως φυσικοί υδατοφράχτες και εμποδίζουν την υγρασία από τη Μαύρη θάλασσα να μετακινηθεί προς την κεντρική Ανατολία με αποτέλεσμα να δέχονται μεγάλα ύψη βροχής κάθε χρόνο. Η χλωρίδα και η πανίδα των βουνών είναι πλούσια. Τα βουνά καλύπτονται από πυκνό δάσος κυρίως κωνοφόρων. Αυτά τα δάση αποτελούν την οικοζώνη δάση φυλλοβόλων και κωνοφόρων της βόρειας Ανατολίας, ενώ στο ανατολικό άκρο, το βουνό Ντατσκάρ δίνει τη θέση του στα μικτά δάση του Καυκάσου. Τα δάση στη λωρίδα γης ανάμεσα στην οροσειρά και τη θάλασσα αποτελούνται από φυλλοβόλα δέντρα, όπως οι οξιές, οι καστανιές, και τα έλατα. Στα νότια, το οροπέδιο της Ανατολίας είναι πολύ πιο ξηρό, με ηπειρωτικό κλίμα.

Τα βουνά προσέφεραν στους Οφίτες ασφάλεια και καταφύγιο από τον τούρκο κατακτητή και τα απαραίτητα μέσα για την επιβίωση των προγόνων μας. Προσέφεραν άφθονες πρώτες ύλες (ξυλεία, πέτρες) για την κατασκευή των οικισμών και των υποδομών (γεφύρια) και άφθονο χορτάρι άριστης ποιότητας για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Η διαμονή σε ορεινούς οικισμούς κτισμένους σε στενόμακρες κοιλάδες μακριά από τα παράλια αστικά κέντρα ήταν και ένας από τους λόγους που βοήθησαν τους προγόνους μας να διατηρήσουν την ελληνική συνείδηση και την χριστιανική τους πίστη παρά τους εξισλαμισμούς που υπέστη η επαρχία Όφεις τον 17ο αιώνα.

Με την Ανταλλαγή οι πρόγονοί μας επέλεξαν την τοποθεσία όπου και ίδρυσαν τον οικισμό που σήμερα ονομάζεται Νέα Τραπεζούντα. Από εκεί ο σημερινός επισκέπτης, μπορεί να διακρίνει και τους τρεις ορεινούς όγκους που περικλείουν από τα δυτικά το νομό Πιερίας, τον Όλυμπο, τον Τίταρο και τα Πιέρια όρη.

Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, γνωστό παγκοσμίως κυρίως για το μυθολογικό του πλαίσιο, καθώς στην κορυφή του (Μύτικας, υψόμετρο 2.918 μέτρα) κατοικούσαν οι Δώδεκα «Ολύμπιοι» Θεοί. Είναι επίσης το δεύτερο σε ύψος βουνό στα Βαλκάνια μετά τη Ρίλα στη Βουλγαρία. Ο Όλυμπος βρίσκεται στα νοτιοδυτικά όρια της Μακεδονίας με τη Θεσσαλία, ορίζοντας τα σύνορα των νομών Πιερίας και Λάρισας. Τα όρια του βουνού εκτείνονται σχεδόν κυκλικά σε περίμετρο 150 χλμ., με μέση διάμετρο 26 χλμ. ως εξής: στα βορειοδυτικά, ξεκινώντας από το βλαχοχώρι του Κοκκινοπηλού, το Μακρύρεμα χωρίζει τον Όλυμπο από τον ορεινό όγκο της Βουλγαρίας και στις βορειοανατολικές υπώρειες συναντούμε τα χωριά Πέτρα, Βροντού και Δίον ενώ στην ανατολική πλευρά υπάρχει η κωμόπολη του Λιτόχωρου, όπου καταλήγει το φαράγγι του Ενιπέα (Βύθου), που κόβει στη μέση τον ορεινό όγκο. Στη νοτιοανατολική πλευρά η χαράδρα της Ζηλιάνας αποτελεί φυσικό διαχωριστικό όριο από τον Κάτω Όλυμπο ενώ στις νοτιοδυτικές υπώρειες βρίσκονται τα χωριά Συκαμινέα και Καρυά. Δυτικά τα όρια ορίζονται από τη Μονή Αγίας Τριάδας Σπαρμού και το χωριό Πύθιο. Στις υπώρειες του Ολύμπου εκτείνεται το Ξηροκάμπι, ζώνη με χαμηλή βλάστηση και μικροπανίδα και πιο ανατολικά η εύφορη πεδιάδα του Δήμου Δίου, την οποία διασχίζουν τα ρέματα του Ολύμπου, προτού καταλήξουν στο Θερμαϊκό Κόλπο.

Η πολύπλοκη γεωλογική ιστορία της περιοχής καταφάνεται και από τη μορφολογία του Ολύμπου: Χαρακτηριστικό του είναι οι βαθιές χαράδρες και οι δεκάδες ομαλές κορυφές, αρκετές από τις οποίες με υψόμετρο πάνω από 2.000 μ., όπως ο Άγιος Αντώνιος (2.815 μ.), ο Καλόγερος (2.700 μ.), η Τούμπα (2.801 μ.) και ο Προφήτης Ηλίας (2.803 μ.). Ωστόσο, οι κεντρικές, σχεδόν κάθετες βραχώδεις κορυφές είναι αυτές που εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη, στο ύψος του Λιτόχωρου όπου το ανάγλυφο του βουνού διαγράφει στον ορίζοντα ένα εμφανές «V» ανάμεσα σε δύο σχεδόν ισούψεις κορυφές: Στο αριστερό σκέλος είναι η ψηλότερη κορυφή της Ελλάδας, ο Μύτικας (γνωστή και ως Πάνθεον - 2.919 μ.) ενώ στο δεξιό, το Στεφάνι, («Θρόνος Διός» - 2.909 μ.) συνιστά την πιο εντυπωσιακή και απόκρημνη κορυφή του Ολύμπου, με τα τελευταία 200 μ., που υψώνονται κατακόρυφα, να είναι τα πιο απαιτητικά στην ανάβαση. Νοτιότερα, το Σκολιό (δευτέρα σε ύψος κορυφή στα 2.912 μέτρα), ολοκληρώνει ένα τόξο περίπου 200 μοιρών, με τις ορθοπλαγιές να σχηματίζουν στη δυτική πλευρά ως τείχος μια εντυπωσιακή βαραθρώδη αμφιθεατρική κοιλότητα βάθους 700 μ. και περιφέρειας 1.000 μ.: τα «Μεγάλα Καζάνια». Στην ανατολική πλευρά των ψηλών κορυφών, οι απότομες πλαγιές τους σχηματίζουν παράλληλες ζωνοειδείς πτυχώσεις, τα «Ζωνάρια». Από εκεί, ακόμα στενότερες και απότομες χαρακώσεις, τα «Λούκια» οδηγούν στην κορυφή. Στη βόρεια πλευρά, ανάμεσα στο Στεφάνι και τον Προφήτη Ηλία, εκτείνεται το «Οροπέδιο των Μουσών» στα 2.550 μ. ενώ νοτιότερα, στο κέντρο σχεδόν του ορεινού όγκου, συναντάμε το εκτεταμένο αλπικό λιβάδι της Μπάρας σε υψόμετρο 2.350 μ. Οι πολλές χαράδρες και ρεματιές δίνουν στον Όλυμπο μια εικόνα σπάνιας ομορφιάς. Χαρακτηριστικότερες χαράδρες αυτή του Μαυρόλογγου-Ενιπέα (14 χλμ.) και του Μαυρατζά-Σπαρμού (13 χλμ.) που ενώνονται σχεδόν στη θέση Μπάρα και «κόβουν» τον ορεινό όγκο σε δύο ελλειψοειδή τμήματα. Στους νότιους πρόποδες, η μεγάλη ρεματιά της Ζιλιάνας, μήκους 13 χλμ. αποτελεί φυσικό σύνορο που χωρίζει το βουνό από τον Κάτω Όλυμπο. Επίσης υπάρχουν αρκετά βάραθρα καθώς και μια σειρά από σπήλαια, πολλά από τα οποία μένουν ακόμα ανεξερεύνητα. Η φύση και η διάταξη των πετρωμάτων σε συνδυασμό με το κλίμα ευνοούν την εμφάνιση πολλών πηγών, κυρίως κάτω από τα 2.000 μ., μικρών εποχιακών λιμνών και χειμάρρων, και ενός μικρού ποταμού, του Ενιπέα, που οι πηγές του βρίσκονται στη θέση Πριόνια και οι εκβολές του στο Αιγαίο.

Η χλωρίδα του Ολύμπου είναι πλούσιότερη. Χα-

ρακτηρίζεται από τις πλουσιότερες σε χλωρίδα περιοχές της Ελλάδας, με περίπου 1.700 είδη και υποείδη, που αντιστοιχούν περίπου στο 25% της ελληνικής χλωρίδας. Από αυτά, τα 187 χαρακτηρίζονται ως σημαντικά, 56 είναι ενδημικά ελληνικά εκ των οποίων 23 τοπικά ενδημικά, δηλ. βρίσκονται μόνο στον Όλυμπο και 16 είναι σπάνια στην Ελλάδα ή και εμφανίζουν τα ακραία όρια εξάπλωσής τους στη Βόρεια Ελλάδα. Τα περισσότερα από αυτά που βρίσκονται σε χαμηλό υψόμετρο είναι τα συνηθισμένα μεσογειακά και κεντροευρωπαϊκά είδη. Το είδος *Jankaea heldreichii*, φυτικό λείψανο από την εποχή των παγετώνων, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους επιστήμονες. Η πανίδα του Ολύμπου, που δεν έχει μελετηθεί συστηματικά μέχρι σήμερα, περιλαμβάνει σημαντική ποικιλία και χαρακτηρίζεται από την παρουσία σημαντικών, σπάνιων και απειλούμενων ειδών. Τα μεγάλα θηλαστικά, που ζούσαν παλαιότερα στην περιοχή, όπως το ελάφι, έχουν πλέον εξαφανιστεί από τον Όλυμπο. Στην αρχαιότητα υπήρχαν λιοντάρια (Παυσανίας) ενώ τουλάχιστον μέχρι τον 16ο αιώνα υπήρχαν αρκούδες (Βίος Αγίου Διονυσίου του Νεωτέρου).

Έχουν καταγραφεί 32 είδη θηλαστικών, στα οποία περιλαμβάνονται το αγριοκάτσικο (*Rupicapra rupicapra*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), το αγριογούρουνο (*Sus scrofa*), η αγριόγατα (*Felis sylvestris*), το κουνάβι (*Martes foina*), η αλεπού (*Vulpes vulpes*), ο σκίουρος (*Sciurus vulgaris*) κ.ά. Έχουν εντοπιστεί επίσης 108 είδη πτηνών (όπως σιχλογέρακο, μαυρόγυπας, πετροπέρδικα, λευκοπελαργός, μαυροπελαργός, αγριοπερίστερο, κοκκινολαίμης, χρυσογέρακο, πετρίτης, δεντρογέρακο, χρυσαετός, φιδαιτός, σταυραετός, τσαλαπτερινός) πολλά από τα οποία, ιδιαίτερα τα αρπακτικά, είναι σπάνια και προστατεύονται αυστηρά από διεθνείς συμβάσεις. Υπάρχουν ακόμα τα συνηθισμένα ερπετά του ελληνικού χώρου (22 είδη όπως φίδια, χελώνες, σαύρες κ.λπ.) και ορισμένα αμφίβια (8 είδη) στα ρέματα και τις εποχιακές λίμνες, καθώς και μια μεγάλη ποικιλία εντόμων, κυρίως πεταλούδες, για τις οποίες ο Όλυμπος φημίζεται.

Ο Όλυμπος είναι παγκόσμια γνωστός τόσο για τα

οικολογικά χαρακτηριστικά και την ανεπανάληπτη φυσική ομορφιά του, όσο και για την σχέση του με την αρχαία ελληνική μυθολογία. Η ποικιλία των οικοτόπων του είναι εκπληκτική. Η έντονη ποικιλότητα του ανάγλυφου του Ολύμπου, ο διαφορετικός προσανατολισμός των πλαγιών, το πέτρωμα, το μεγάλο ύψος και η μικρή απόσταση των κορυφών από τη θάλασσα, δημιουργούν μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης και βιοτόπων.

Για την προστασία της περιοχής, ανακηρύχθηκε το 1938 ως ο πρώτος Εθνικός Δρυμός της Ελλάδας, ενώ αργότερα το ελληνικό υπουργείο Πολιτισμού ανακήρυξε τον Όλυμπο ως αρχαιολογικό και ιστορικό τόπο λόγω των διάσπαρτων μνημείων του. Η σημασία του Δρυμού έχει αναγνωριστεί όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη και παγκόσμια. Το 1981 η UNESCO ανακήρυξε τον Όλυμπο «Διατηρητέο Οικοσύστημα της Παγκόσμιας Βιόσφαιρας». Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει συμπεριλάβει τον Όλυμπο στις «Σημαντικές για την Ορνιθοπανίδα Περιοχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας». Έχει επίσης καταχωρηθεί στον κατάλογο του ευρωπαϊκού Δικτύου Natura 2000 ως «ζώνη ειδικής προστασίας» και «τόπος κοινοτικού ενδιαφέροντος».

Ο Τίταρος είναι το βουνό που συνδέει την οροσειρά του Ολύμπου με αυτή των Πιερίων. Ψηλότερη κορυφή με υψόμετρο 1.839 μέτρα είναι η «Σάπκα» η οποία βρίσκεται πάνω από τον οικισμό του Λιβαδίου το οποίο λανθασμένα είναι ευρύτατα γνωστό ως Λιβάδι του Ολύμπου καθώς είναι κτισμένο στο όρος Τίταρος και σε υψόμετρο περίπου 1100 μέτρα. Ο Τίταρος βρίσκεται στο νομό Πιερίας και στο νομό Λάρισας, με το μεγαλύτερο μέρος του να βρίσκεται στο νομό Λάρισας. Με την οροσειρά των Πιερίων συνδέεται στα βόρεια. Στα νότια συνδέεται με τα Καμβούνια όρη. Η χλωρίδα του απαρτίζεται κυρίως από βελανιδιές σε χαμηλότερο υψόμετρο και οξιές ψηλότερα. Η πανίδα αποτελείται από αγριογούρουνα, αλεπούδες και πολλά είδη πτηνών και ερπετών. Ο Τίταρος έχει γενικά κρύους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια και δέχεται αρκετά χιόνια το χειμώνα και στις αρχές της Άνοιξης.

Τα Πιέρια όρη είναι ο δασόφυτος ορεινός όγκος βορειοδυτικά του Ολύμπου. Η έκτασή του μοιράζεται ανάμεσα στους Νομούς Πιερίας, Κοζάνης και Ημαθίας. Πρώτοι κάτοικοι των βουνών αυτών ήταν οι Πιέρρες που κατοικούσαν στη Θράκη, αλλά, όταν εκδιώχθηκαν από τους Τημενίδες βασιλείς της Μακεδονίας, κατέφυγαν στην περιοχή που έχει λάβει από αυτούς την ονομασία της.

Τα Πιέρια Όρη είναι ένα εκτεταμένο βουνό, εξαιρετικά δασωμένο. Δεν εντυπωσιάζει με το ύψος του αλλά με τις όμορφες και μακριές διαδρομές του και με την ηρεμία του τοπίου. Δέχεται πολλά χιόνια το χειμώνα και στις αρχές της άνοιξης. Η ψηλότερη κορυφή είναι το Φλάμπουρο (2.188 μ.). Άλλες λιγότερο ψηλές κορυφές είναι: η Τούρλα (2.104), η Αβδέλλα (2.049 μ.), ο Αρβανίτης (2.023), η Πλάκα (1.938 μ.), το Χτένι (1.791 μ.) και οι Πέντε Πύργοι (1.710 μ.). Κατά την ελληνική μυθολογία οι εννέα Πιερίδες Μούσες, κόρες του Πιέρου και της Ευίππης, προστάτιδες της ποίησης, της μουσικής, του τραγουδιού και του χορού τόσο πολύ μαγεύτηκαν από το θαυμάσιο περιβάλλον των Πιερίων, ώστε παρέμεναν για πάντα στην περιοχή αυτή και το μελωδικό τραγούδι τους αντηχούσε στις βουνοκορφές και στα φαράγγια μέχρις ότου νικήθηκαν σε αγώνα από τις Ελικωνιάδες Μούσες και μεταμορφώθηκαν από αυτές σε πουλιά.

Τα Πιέρια όρη είναι γνωστά για την πλούσια χλωρίδα τους, κυρίως για τα φυλλοβόλα δάση τους καθώς και για ορισμένα σπάνια είδη αγριολούλουδων. Είναι κατάφυτα με πλούσια και ποικίλη βλάστηση από πυκνά δάση οξιάς, βελανιδιάς και καστανιάς, μαύρων και κόκκινων πεύκων, ενώ θάμνοι και φυλλοβόλα συναντιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα.

Σήμερα τα ορεινά οικοσυστήματα απειλούνται όσο ποτέ άλλοτε καθώς η κλιματική αλλαγή, η ανθρωπινή παρέμβαση και η υπερεκμετάλλευση έχουν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα των βουνών και γι αυτό είναι επιτακτική ανάγκη η ανθρωπότητα να προστατεύσει τα βουνά ως κόρη οφθαλμού. Γι' αυτό και ο Ο.Η.Ε. αναγνωρίζοντας την αειφόρο διαχείριση της ορεινής βιοποικιλότητας ως παγκόσμια προτεραιότητα, έθεσε την προστασία των βουνών και τη διατήρηση της βιοποικιλότητάς στον 15ο Στόχο για την Αειφόρο Ανάπτυξη, που αναφέρεται στη «Ζωή στα χερσαία οικοσυστήματα».

«ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΘΕΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

«Το ζήτημα που διατρέχει τους αιώνες, και για το οποίο πρέπει να γίνει μάχη αργά ή γρήγορα, είναι οι λαοί ενάντια στις τράπεζες»

Λόρδος Άκτον (Βρετανός ιστορικός του 19ου αιώνα)

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΣΠΑΝΟΥ

Η 11η Σεπτεμβρίου 2001 ήταν το πρώτο μεγάλο σοκ για τη σημερινή ανθρωπότητα. Ωστόσο, η 25η Σεπτεμβρίου του 2008 ίσως αποδειχθεί πολύ πιο σημαντική για την ανθρωπότητα από την 11η Σεπτεμβρίου. Η ημέρα αυτή απέδειξε χωρίς καμία αμφιβολία πως ό,τι κήρυτταν πολιτικοί, επιστήμονες, οικονομολόγοι και το συναφές κατεστημένο τα τελευταία 25 χρόνια δεν ήταν τίποτα άλλο από μία συνταγή για μαζική αυτοκτονία. Ο παρασιτισμός αναβαθμίστηκε, από τρόπο του ενεργείν (Modus operandi), σε ελιτίστικο τρόπο του ζειν (Modus Vivendi).

Η κατάρρευση της Γουόλ Στριτ απέδειξε περίτρανα ότι όλοι αυτοί οι σοβαροφάνεις της διεθνούς ολιγαρχίας, που μας κυβερνούν εν ονόματι των Επικυριάρχων, είναι ανίκανοι να διοικήσουν, να τα καταφέρουν με την οικονομία, να ανταπεξέλθουν στις φυσικές καταστροφές, να χειρισθούν τις διεθνείς υποθέσεις, να εκπαιδεύσουν τη νεολαία, να εξασφαλίσουν βασικές υπηρεσίες όπως η δημόσια υγεία και η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη.

Υπηρετούν δουλικά την αγορά, και νομίζουν ότι το δημοκρατικό σύστημα είναι ένα δευτερογενές προϊόν της ελεύθερης αγοράς...

Η δημοκρατία και ο καπιταλισμός, όμως, είναι πλέον ανταγωνιστικές οντότητες.

Η πραγματική δημοκρατία δεν χιτζεται πάνω στο ιδιωτικό συμφέρον, δεν βασίζεται στο προσωπικό όφελος αλλά στην αλληλεγγύη και το κοινό συμφέρον.

«Οι κυβερνήσεις δεν ανήκουν πια στις χώρες τους». Βρισκόμαστε υπό μία ιδιότυπη νεοταξική κατοχή... των κάθε λογής εγκάθετων της Παγκοσμιοποίησης πρόκειται για «γραφικότητες». Αυτό, άλλωστε, είναι το σταθερό «μότο» των οπαδών της παγκοσμιοποίησης, ή «συνωμοσιολογίες».

Τώρα που η φούσκα άρχισε να σκάει, τα λένε οι ίδιοι, οι άνθρωποι του συστήματος όπως ο Ντέιβιντ Ρόθκοφ, που υπήρξε μέλος της κυβέρνησης του Μπιλ Κλίντον. Στο βιβλίο του: Η υπερτάξη: η παγκόσμια ελίτ της εξουσίας και ο κόσμος που κατασκευάζει, ο Αμερικανός πολιτικός παραδέχεται δημόσια πως τα 6 δις. και κάτι, κάτοικοι του πλανήτη μας κυβερνώνται ουσιαστικά από μία υπερεθνική ελίτ 6.000 ατόμων. Αυτή η παγκόσμια οικονομική ελίτ, λέει, είναι (ΥΠΕΥΘΥΝΗ) για όλα αυτά τα ληστρικά χρηματιστηριακά προϊόντα που υποκατέστησαν το χρήμα.

Ακόμα και φονταμενταλιστές της αγοράς, όπως ο Τζόζεφ Λίπσκι, τέως διευθυντής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, απευθύνουν δραματικές εκκλήσεις στις κυβερνήσεις των κρατών τους να παρέμβουν για να σώσουν από την κατάρρευση την Παγκόσμια Οικονομία.

Αυτό, όμως που δεν τολμούν να ομολογήσουν ακόμη είναι το σχέδιο για μία παγκόσμια οργουελική δι-

κτατορία που περιλαμβάνει: παγκόσμια οικονομική ύφεση, μόλυνση του πλανήτη, παρακμή του πολιτισμού, γενετικό έλεγχο, υψηλές τεχνολογίες αστυνόμευσης, και παρακολούθηση, χρησιμοποίηση των συγχρόνων Μ.Μ.Ε κ.α.

Εξώφυλλο του New Scientist, «The folly of Growth». Σε μια σειρά άρθρων, η έγκριτη επιστημονική επιθεώρηση ασχολείται με το γιατί το μοντέλο της Δυτικής οικονομίας, που έχει παγκοσμιοποιηθεί, σκοτώνει πλέον τον πλανήτη.

Το βιβλίο «A game as old as Empire» «Ένα παιχνίδι τόσο παλιό όσο και η αυτοκρατορία». Είναι μία συλλογή αναλύσεων από δημοσιογράφους, ακαδημαϊκούς, επιστήμονες και συγγραφείς, οι οποίοι εκθέτουν την έκταση της παγκόσμιας διαφθοράς. Αναφέρεται στο Μυστικό κόσμο των κλεπτοκρατών και το Παγκόσμιο Δίκτυο της Διαφθοράς, δηλαδή σ' αυτούς που είναι υπεύθυνοι για τη σημερινή καταλήστευση του παγκόσμιου πλούτου. Αφηγείται τη συγκλονιστική ιστορία των οικονομικών δολοπλοκιών και των συνωμοσιών των πολυεθνικών εταιρειών, των υψηλών κυβερνητικών επιπέδων και των διεθνών bauksters. Εξηγεί πως παρεμβαίνουν το Δ.Ν.Τ. και η Παγκόσμια Τράπεζα από μέσα στον πολύπλοκο ιστό της διεθνούς οικονομίας.

Το βιβλίο «Richistan: A Journey through the American wealth boom and the Lives of New Rich», του Robert Frank. Το βιβλίο κριτικάρει την τάξη των νεόπλουτων Αμερικανών, που τους αρέσει να θεωρούνται ως μία κοινωνία στην οποία για να εισέλθεις χρειάζεται να διαθέτεις τουλάχιστον εισόδημα 1 εκατ. δολαρίων.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, έχει αναπτυχθεί ένα (κράτος μέσα στο κράτος) με τους «λιγότερο πλουσίους», με περιουσία από 1 έως 10 εκατ. δολάρια, τη «μεσαία τάξη», με περιουσία από 10 έως 100 εκατ. δολάρια, και την «Ανώτερη τάξη» με περιουσία από 100 έως 1 δις. δολάρια.

Η ελληνική έκδοση του βιβλίου «The corporation» του Τζόελ Μπάκαν (εκδ. ΚΨΜ), στο οποίο βασίστηκε η παραγωγή του γνωστού ντοκιμαντέρ, είναι μία καυστική μελέτη που περιγράφει την πορεία των πολυεθνικών μονοπωλίων προς την κυριαρχία τους. Ο θε-

σμός των ανώνυμων εταιρειών, σύμφωνα με τον Τζόελ Μπάκαν, είναι το τέρας που μπορεί να καταπιεί τον πολιτισμό. Είναι άπληστο, εκμεταλλευτικό, στο οποίο τίποτα δεν μπορεί να αντισταθεί.

Το βιβλίο «Illicit: How Smugglers, Traffickers, and Copycats are Hijacking the Global Economy» του Moises Naim. Εδώ παρουσιάζεται η σκοτεινή πλευρά της παγκοσμιοποίησης: η υπόγεια οικονομία. Τα πάντα, από λαθρεμπόριο όπλων, δουλεμπόριο και ξέπλυμα χρημάτων μέχρι λαθρεμπόριο CD.

Το βιβλίο τέλος «Superclass: the global power Elite and the world they are making» (Υπερτάξη: Η Παγκόσμια Ελίτ της Δύναμης και ο κόσμος που αυτή δημιουργεί) του David Rothkopf. Οι ηγέτες στο χώρο των πολυεθνικών της οικονομίας και της αμυντικής βιομηχανίας κυριαρχούν στην Υπερτάξη και στις υψηλές θέσεις των κυβερνήσεων των χωρών τους. Ο Rothkopf ανησυχεί για το ότι «ο κόσμος που αυτοί δημιουργούν» έχει βαθιές ανισότητες και είναι τελικά ασταθής.

Το βιβλίο «The Bringe at the Enge of the world» («Η γέφυρα στην Άκρη του κόσμου») του James Gustave Speth. Το βιβλίο μας περιγράφει την περιβόητη γέφυρα που πρέπει να διασχίσουμε, την επικλήμενη ταμόρφωση στον τρόπο που ζούμε, καταναλώνουμε και παράγουμε ώστε να σταματήσουμε τις καταστροφικές δυνάμεις του καπιταλισμού.

Ο φόβος και η σύγχυση που απλώνεται παντού δεν είναι δημοκρατία, αλλά μία οπλισμένη δημοκρατία του συμφέροντος. Δεν είναι δημοκρατία ούτε το δογματικό υλιστικό κατεστημένο. Ούτε η εξωνημένη διανόηση, η ενσωματωμένη δημοσιογραφία. Ούτε τα παραπλανητικά Μ.Μ.Ε. που κάνουν νυχθημερόν πλύση εγκεφάλου, τα ναρκωτικά που χρησιμοποιούνται για να αδρανοποιούν του μυαλό των ανθρώπων, τα παρακμιακά μεταμοντέρνα ρεύματα και ιδεολογίες που παράγονται από τα think-tanks των μυστικών υπηρεσιών...

Ένας τεράστιος ψυχολογικός πόλεμος μαστίζει την ανθρωπότητα σαν την κακιά θύελλα!

Είναι καιρός τώρα για την παγκόσμια εξέγερση! Αυτό είναι το δυνατότερο σύνθημα που θα έχει ακουστεί ποτέ στην ιστορία. Και όταν λέω παγκόσμια εξέγερση, λέω την ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ, γιατί όλες οι άλλες εξεγέρσεις εξυπηρετούν το κατεστημένο!... Είχαν αίμα, πόνο, και αποτυχία, που οδηγούσαν την ανθρωπότητα σε μία ατέλειωτη μάταια ελπίδα.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

Επιμελείται
ο Αντ/ρχος (ε) ε.α.
Χρήστος Γιανταμίδης Π.Ν.

Η ιστορική βυζαντινή Μονή Παναγία Σουμελά, σύμφωνα με την παράδοση ιδρύθηκε το 380-386 μ.Χ. από τους Αθηναίους μοναχούς Βαρνάβα και Σωφρόνιο, στο όρος Μελά του Πόντου, περί τα 40 χιλ. νότια της Τραπεζούντας. Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Σουμελά είναι μια από τις τρεις που φιλοτέχνησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς. Οι άλλες δύο ευρίσκονται στην Μονή Μεγίστου Λαύρας στα Καλάβρυτα και στην Μονή Κύκκου της Κύπρου.

Για όσους δεν το γνωρίζουν, η ετυμολογία της λέξεως "Σουμελά", προέρχεται από την φράση <<εις του Μελά= στου Μελά= σου Μελά>> στην ποντιακή διάλεκτο "Σουμελά" η οποία πριν μεταφερθεί από τους αναφερόμενους μοναχούς στον Πόντο έφερε το όνομα Παναγία η Αθηνιώτισσα.

Η μεγαλύτερη ακμή της Μονής συνέπεσε με την σύσταση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας (1204-1461) όπου οι αυτοκράτορες Κομνηνοί παραχώρησαν σημαντικά προνόμια. Χρυσόβουλα υπέρ της Μονής εξέδωσαν οι μεγάλοι Κομνηνοί αυτοκράτορες, όπως, Ιωάννης, ο Αλέξιος ο Β', και ιδιαίτερα ο Αλέξιος ο Γ', που ανακαίνισε την Μονή, ο δε Μανουήλ ο Γ', (1390-1417) αφιέρωσε στη Μονή, το 1390, ένα τμήμα από το Τίμιο Ξύλο του Σταυρού του Χριστού.

Επίσης την Μονή ευεργέτησαν και οι ηγεμόνες των παραδουνάβιων ηγεμονιών, όπως, οι ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας, Σκαρλάτος (1755) και Στέφανος (1764), και ο ηγεμόνας της Ουγγροβλαχίας Ιωάννης Υψηλάντης με καταγωγή από την περιοχή του Οφι επαρχίας της Τραπεζούντας, με χρυσόβουλά τους χορήγησαν στην Μονή Παναγία Σουμελά πάγια ετήσια οικονομική χορηγία.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας υπήρξε προπύργιο της Ορθοδοξίας και του ελληνισμού. Οι λειτούργοι του ναού της έγιναν ένθερμοι διδάσκαλοι του γένους και τα κελιά τους σχολεία. όπως χαρακτηριστικά γράφει ο τραπεζούντιος ιστορικός της Μονής Επαμ. Κυριακίδης: <<Οτε η λατρεία του Χριστού δεν

ήτο δυνατόν ελευθέρως και εν τω φανερώ να εξασκείται, η Μονή Σουμελά υπήρξε λιμνή Σωτηρίας... Η Μονή Σουμελά κατά την εποχή ταύτην υπήρξεν και κέντρο παιδείας... λαμπτήρ αληθής σελαγίζων εν τη μακρά και ζοφερά εκείνη νυκτί...>>

Κατά την διάρκεια του Α' Παγκ. Πολέμου η Μονή Σουμελά ερημώθηκε και αφού έφυγαν οι Έλληνες από τον Πόντο η καταστροφή της ολοκληρώθηκε. Την φρικώδη εκείνη εποχή της Μ. Ασιατικής καταστροφής του 1922, όπου μαίνονταν οι σφαγές και οι διωγμοί των Ελλήνων από τους Τούρκους. Οι μοναχοί της Μονής πριν φύγουν έκρυψαν την εικόνα της Παναγίας μαζί με τον πολύτιμο σταυρό με το Τίμιο Ξύλο, καθώς και το χειρόγραφο ευαγγέλιο του οσίου Χριστοφόρου στο παρακείμενο εξωκλήσι της Αγ. Βαρβάρας.

Για μια ακόμη φορά, η μεγαλόχαρη Παναγία Σουμελά έκανε το θαύμα της, για να βρεθεί κοντά στους Πιστούς της, γιατί δεν μπορούσε να ζει μακριά τους, όπως και οι Πόντιοι δεν μπορούσαν να ζήσουν χωρίς την Παναγία τους, την Παναγία Σουμελά που επί 17 αιώνες έζησαν μαζί, έχοντας την ευλογία της. Έτσι, το

1931, η εικόνα της Παναγίας μεταφέρθηκε στην Αθήνα, όταν ο τότε Πρωθυπουργός της Ελλάδος Ελ. Βενιζέλος ζήτησε από τον Τούρκο ομόλογό του Ισμέτ Ινονού να επιτραπεί σε Έλληνα κληρικό να μεταβεί στην Μονή Σουμελά για να μεταφέρει τα κρυμμένα εκκλησιαστικά κειμήλια και την θαυματουργή εικόνα στην Ελλάδα, ο Ινονού έδωσε την άδεια και στην συνέχεια ο ιερομόναχος Αμβρόσιος Σουμελιώτης από τους τελευταίους ιερομόναχους της μονής Σουμελά, πρόσφυγας πλέον στην Ελλάδα, μετέβη στην μονή του, στον Πόντο και από την κρυφώνα ανέσυρε το κιβώτιο με την εικόνα και τα κειμήλια και τα μετέφερε στην Ελλάδα. Τα παρέδωσε στον μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθο Φιλιππίδη, ο μετέπειτα αρχιεπίσκοπος Ελλάδας, ο οποίος τα ενάπθεσε στο Βυζαντινό μουσείο της Αθήνας, όπου και παρέμειναν μέχρι το 1951.

Ο μεγάλος εμπνευστής και πρωτοεργάτης, ο Πόντιος Βουλευτής, γιατρός, συγγραφέας και εκδότης Φίλωνας Κτενίδης, με πρωτοβουλία του μερίμνησε για την ανιστόρηση στην Ελλάδα της ερειπωμένης πλέον ιστορικής Σταυροπηγειακής Μονής της Παναγίας Σουμελά μετά τον ξεριζωμό των πιστών της το 1922. Στις 15 Αυγ. 1951 θέτει τον θεμέλιο λίθο για την ανιστόρηση της Μονής στις Καστανιές Βερμίου, σε υψόμετρο 1300 μέτρων. Στις 8 Ιουν. 1952 πραγματοποιούνται τα εγκαίνια του πρώτου ναού. Το 1952 το Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών παραχώρησε την εικόνα της Παναγίας Σουμελά στο Φίλωνα Κτενίδη για την τοποθέτησή της στην Μονή Σουμελά.

Το 1978 έγιναν τα εγκαίνια του δεύτερου και μεγαλύτερου ναού της μονής Παναγία Σουμελά στο Βέρμιο.

Το 1993 με απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού Ντ. Μπακογιάννη παραδόθηκαν από το Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών στο ίδρυμα Παναγία Σουμελά ο πολύτιμος Σταυρός του Αυτοκράτορα Μανουήλ Γ' και το ευαγγέλιο του οσίου Χριστοφόρου.

Το 1997 με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού Ευαγ. Βενιζέλου παραδόθηκε από το Μπενάκειο Μουσείο, όπου φυλασσόταν ο επιτάφιος της μονής Σουμελά από τον Πόντο, που είχε φιλοτεχνηθεί το 1708, στο ίδρυμα Παναγία Σουμελά.

Με Βασιλικό Διάταγμα του 1966, η Μονή Παναγία Σουμελά, χαρακτηρίζεται θρησκευτικό κοινοφελές ίδρυμα και αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου υπό την εποπτεία του Υπ. Εθν. Παιδείας και θρησκευμάτων και υπό την πνευματική επιστοασία της Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης. Αποτελεί δε όχι μόνο για τους Ποντίους εθνικό-θρησκευτικό σύμβολο αλλά πανελλήνιο και πανεθνικό προσκύνημα με πλούσια εθνικό-θρησκευτική και φιλανθρωπική δραστηριότητα και ακτινοβολία.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ

Μια ενδιαφέρουσα συνάντηση

του ΒΛΑΣΗ ΑΓΤΖΙΔΗ
διδάκτορας ιστορίας
του Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Η ελληνοτουρκική αντιπαράθεση και οι μορφές που κατά καιρούς έχει λάβει, αποτελεί τη βασική αντίθεση στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης από τις αρχές του 19ου αιώνα. Όμως αποτελεί διαπίστωση, ότι στους περισσότερους αναλυτές, αλλά και σ' όσους ενδιαφέρονται για τα θέματα αυτά, έχει χαθεί η συναίσθηση του ιστορικού βάθους του προβλήματος. Δεν είναι γνωστές οι αρχικές αιτίες δημιουργίας του και οι ποικίλες μορφές που πήρε, από το δεύτερο π.χ. αιώνα όταν έγινε η πρώτη συνάντηση, έως σήμερα. Για να καλύψουμε λοιπόν το ιστορικό κενό, θα περιπλανηθούμε με το άρθρο αυτό στην πολύ ενδιαφέρουσα ελληνοτουρκική συνάντηση.

Μέχρι σήμερα δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια ο χρόνος εμφάνισης των Τούρκων στο προσκήνιο της ιστορίας. Γενέθλιος χώρος των πρώτων τουρκικών ομάδων είναι η ανατολική περιοχή της ευρασιατικής ζώνης, στα δάση της Σιβηρίας. Πιθανότατα, η πρώτη περιοχή που εμφανίστηκαν οι Τούρκοι να είναι η Ματζουρία. Κατά την πρώτη χιλιετία π.χ. άρχισε η εξάπλωσή τους στην Άνω Ασία για να μετατραπούν από ανθρώπους των δασών σε ανθρώπους της στέπας. Ένα από τα πρώτα ονόματα με τα οποία εμφανίζονται είναι Χιόνγκ-νου. Οι Χιόνγκ-νου, οι οποίοι αποτελούσαν τους βάρβαρους που πολιορκούσαν την Κίνα από το Βορρά, φαίνεται ότι περιλάμβαναν στους κόλπους τους και αρκετές άλλες φυλές. Στην προέλασή τους προς τα δυτικά συγκρούονται με τους Γιουέ-τσε, τους οποίους διώχνουν από το Κανσού μεταξύ 177 και 165 π.χ. Οι Γιουέ-τσε, οι οποίοι πιθανόν να ταυτίζονται με τους Τοχάρους, εκδιώκονται και εξαναγκάζονται σε μετανάστευση. Έτσι έχουμε την πρώτη μεγάλη ιστορική μετανάστευση ενός λαού.

Βακτριανή:

Η πρώτη συνάντηση Ελλήνων και Τούρκων

Οι Γιουέ-τσε, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τους Χιόνγκ-νου φτάνουν στη Φεργκανά του σημερινού Ουζμπεκιστάν, στη συνέχεια στη Σογδιανή και καταλήγουν στη Βακτριανή, όπου καταστρέφουν το διάσημο ελληνικό βασίλειο που ίδρυσαν οι επίγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Αυτή ήταν και η πρώτη επώδυνη συνέπεια επί του ελληνικού κόσμου, του γεγονότος της ύπαρξης των τουρκικών ομάδων.

Ο χώρος του Αλτάι θα μετατραπεί σε βάση για την εξόρμηση των τουρκόφωνων ομάδων, οι οποίες βεβαίως ανήκουν στην κίτρινη φυλή. Βαθμιαία καταλαμβάνουν το χώρο του Τουρκεστάν εκδιώκοντας "ινδοευρωπαϊκές" ομάδες που ήταν εγκατεστημένες εκεί. Η συνάντηση με τον πολιτισμένο κόσμο αρχίζει στη Σογδιανή και στη Σαμαρκάνδη, όπου καταστρέφουν στην αρχή το μεγάλο ιρανικό πολιτισμό που είχε δημιουργηθεί και εκτουρκίζουν στη συνέχεια το χώρο. Αυτές οι πρωταρχικές ιστορικές συνθήκες διαμόρφωσαν αυτό που αργότερα χαρακτηρίστηκε ως "τουρκικός χαρακτήρας". Όλες οι τουρκικές ομάδες που πέρασαν από την ιστορία διακρίνονταν για τα ίδια πράγματα. Ο Jean-Paul Roux, γράφοντας από μια φιλική, έως και μνηστική σκοπιά, το βιβλίο "Histoire des Turcs. Deux mille ans du Pasifique a la Mediteranee" (Fayard, 1984), επισημαίνει με ένα ποιητικό τρόπο: "Η περιπέτεια (της περιπλάνησης στην ιστορία των Τούρκων) είναι φτιαγμένη από καλπασμούς αλόγων, από βιασμούς κοριτσιών, από πόλεις που καίγονται, από κρανία που σχηματίζουν ολόκληρα βουνά. Είναι φτιαγμένη από βία και αίμα. ...Για το Ισλάμ, οι Τούρκοι υπήρξαν στην αρχή η ρομφαία του, αλλά αργότερα η ασπίδα. Μισθοφόροι εδώ, αρχηγοί μισθοφόρων εκεί, χτυπιούνται. Οι αντίπαλοί τους; Όλος ο κόσμος. Όλοι οι λαοί με τη σειρά, από τους πιο κοντινούς, ως τους πιο μακρινούς. Όσο για τους άμεσους γείτονές τους; Τους θεωρούν πάντοτε κληρονομικούς εχθρούς! Υπάρχουν, βέβαια, και κάποιες ειρηνικές περιόδους, ευεργετικές και υπέροχες, αλλά αυτό συμβαίνει συνήθως ανάμεσα σε δυο σφαγές. Οι Τούρκοι έχουν ιμπεριαλιστικές τάσεις να κατακτούν, να κυριαρχούν..."

Η πλέον φημισμένη τουρκική ομάδα, υπήρξε αυτή των Ούνων. Οι Ούνοι με αρχηγό τον Αττίλα, τη Μάστιγα του Θεού, όπως αποκλήθηκε, σπέρνουν τον όλεθρο στην Ευρώπη. Ο ελληνικός κόσμος δε γλύτωσε από τη Μάστιγα. Τα χρόνια 444-447 μ.χ. οι Ούνοι μετατρέπουν τη Μακεδονία και τη Θράκη σε έρημη περιοχή. Μετά το θάνατο του Αττίλα ο γιος του θα επιχειρήσει μια αποτυχημένη εκστρατεία κατά των Ελλήνων του Βυζαντίου.

Εκατό χρόνια αργότερα θα εμφανιστεί για πρώτη φορά το όνομα "Τούρκος". Ένας ιδιαίτερος κλάδος των Χιόνγκ-νου ήταν οι Του-κυέ, όπως τους α-

ναφέρουν οι Κινέζοι. Κάτω από τη λέξη "του-κυέ" κρύβεται η λέξη "τουρούκ", δηλαδή "τούρκος". Η εξάπλωση των Τουρούκ δυτικά, αρχίζει με τη χρησιμοποίησή τους ως μισθοφόρων από τους Ιρανοί. Αντίστοιχες υπηρεσίες προσφέρουν και στους Έλληνες και έτσι βαθμιαία διεισδύουν στον ελληνικό κόσμο. Η πρώτη "ελληνοτουρκική προσέγγιση" έγινε το 567 μ.χ. Βασίστηκε στις κοινές φιλοδοξίες των Τουρούκ και των Ελλήνων, που ανταγωνίζονταν τους Ιρανοί. Η συμμαχία Ελλήνων και Τουρούκ επιτρέπει στους δεύτερους να επιτεθούν στο Ιράν και να καταλάβουν το Τοχαρεστάν.

Από κει και πέρα, οι Έλληνες θα έρχονται ολοένα και συχνότερα σε επαφή με διάφορες τουρκικές ομάδες. Οι Χαζάροι, οι Ογούζοι, οι Πετσενέγκοι, οι Κιπσοάτκοι, οι Τάταροι, οι Σελτζούκοι και τέλος οι Οθωμανοί θα έχουν ολοένα και ευρύτερη παρουσία στη γεωγραφική περιφέρεια που καλύπτει ο ελληνικός κόσμος.

Η κυριαρχία των Τούρκων

Οι Τούρκοι εμφανίστηκαν στο χώρο της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, κυρίως ως μισθοφόροι των Ιρανοί. Η τεράστια πολιτική ισχύς που απέκτησαν κατά τον 9ο αιώνα, συνοδεύτηκε από τον εξισλαμισμό τους. Η σύγκρουση του Ιράν με το Τουράν θα χαρακτηρίσει εκείνη την περίοδο. Οι Ιρανοί τους αντιμετώπιζαν ως "κίτρινο κίνδυνο". Το 1055 οι Τούρκοι κατέλαβαν τη Βαγδάτη, την έδρα του Χαλιφάτου και πρωτεύουσα του μουσουλμανικού κόσμου και ανακηρύχθηκαν πολεμιστές του Ισλάμ. Εφεξής θα συγκρούονται οι δύο μεγάλες θρησκείες, ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ, με εκπροσώπους δύο έθνη, τους Έλληνες και τους Τούρκους. Ο δρόμος των Τούρκων για τη διεκδίκηση του ελληνικού κόσμου είχε ανοίξει.

Το 1071 τα ελληνικά στρατεύματα νικήθηκαν στο Ματζικέρτ. Ο Άλπ Αρσλάν συνέλαβε αιχμάλωτο τον Ρωμανό Δ' Διογένη. Το μεγαλύτερο μέρος της Μικράς Ασίας, ειδικά το έρημο υψίπεδο, σύντομα περιήλθε στα χέρια των Τούρκων. Οι κήρυκες του Ισλάμ, οι γαζήδες (ghazi), και οι νέοι προσήλυτοι θα έχουν ως στόχο την επικράτεια των απίστων. Η νέα θρησκεία του Ισλάμ ευνοεί την επικράτηση των ολιγάριθμων τουρκικών ομάδων πάνω σε αλλογενείς πληθυσμούς. Σ' αυτό συντελούν και άλλοι παράγοντες όπως η πολυδιάσπαση των Ελλήνων σε ανταγωνιζόμενα κρατίδια, η προσφορά στρατιωτικών υπηρεσιών από βυζαντινούς στρατηγούς σε Τούρκους, η συγκεντρωτική πολιτική των Βυζαντινών αυτοκρατόρων, καθώς και η διαφθορά της κεντρικής εξουσίας. Τάσεις αποδοχής των νέων κυρίαρχων εμφανίζουν και οι μονοφυσικοί πληθυσμοί της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, όπως οι Αρμένιοι και οι Ασύριοι.

Το 1081 ιδρύθηκε το Βασίλειο του Ρούμ στη Νίκαια της Βιθυνίας και τρία χρόνια αργότερα στο Ικόνιο. Το όνομα του πρώτου τουρκικού βασιλείου στη Μικρά Ασία σήμαινε ότι η χώρα κατοικούνταν από Έλληνες. Επιπλέον οι Σελτζούκοι, τη μεγαλύτερη διοικητική περιφέρεια του κράτους τους στη δυτική Ανατολία, την ονόμαζαν Βιλαγέτ-ι Γιουνανί, δηλαδή "Ελληνική Επαρχία", ή "Ελλάδα".

Το 13ο αιώνα, ο τουρκικός πληθυσμός αντιπροσώπευε το 10% του συνολικού πληθυσμού της Μικράς Ασίας. Η αύξηση του τουρκικού ποσοστού στη συνέχεια ήταν αποτέλεσμα των μαζικών εξισλαμισμών. Ο σύγχρονος ιστορικός της μεσαιωνικής Μικράς Ασίας Claude Cahen στο βιβλίο του "Pre-ottoman Turkey" (Λονδίνο, 1968), εκτιμά ότι ο συνολικός πληθυσμός των Τούρκων που εισέβαλαν στον ελληνικό χώρο ήταν διακόσιες έως τριακόσιες χιλιάδες. Ο ντόπιος πληθυσμός, ελληνικός στο μεγαλύτερο μέρος του, ανερχόταν σε οκτώ, περίπου, εκατομμύρια.

Το μοιραίο έτος για τους Έλληνες, υπήρξε το 1204 μ.χ., όταν οι σταυροφόροι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη. Η παράλληλη εμφάνιση των Μογγόλων του Τσέγγις Χαν ανατολικά, που συντρίβει τα τουρκικά βασίλεια, απομακρύνει την ημερομηνία της τελικής ήττας. Οι Οθωμανοί εισβάλλουν στον ελληνικό χώρο για να αποφύγουν την μογγολική προέλαση. Πρώτος χώρος εγκατάστασής τους ήταν κοντά στο σημερινό Εσκισεχίρ, στα Βυζαντινοσελτζουκικά σύνορα.

Η Μικρά Ασία έγινε έδαφος άσκησης της προσηλυτιστικής πολιτικής των μουσουλμάνων ιεροκλήρων. Από τον 14ο αιώνα συναντιούνται Έλληνες στους χώρους της νέας θρησκείας. Ο κορυφαίος μουσουλμάνος διανοούμενος και ιδρυτής του τάγματος των δερβίσιδων Τζελαλεδίν Ρουμί, γράφει ποιήματα στη δημόδη ελληνική γλώσσα της Καππαδοκίας, ενώ χρησιμοποιεί ελληνικές λέξεις για να εκφράσει ιδέες και συναισθήματα. Δημιουργεί επίσης την "μονή του Πλάτωνα". Τα μελωδικά κείμενα των δερβίσηδων αποτελούν προσαρ-

μογή των βυζαντινών μελωδιών στις νέες ανάγκες. Ο Ρουμί δεν εκτιμούσε καθόλου τους Τούρκους και μάλλον αυτό συνέβαινε και στην υπόλοιπη μουσουλμανική διανομή εκείνης της εποχής. Έγραψε: "Για την οικοδόμηση πρέπει να προσλαμβάνονται Έλληνες εργάτες και για την κατεδάφιση Τούρκοι. Γιατί η δόμηση του κόσμου είναι ιδιότητα των Ελλήνων, ενώ η καταστροφή και το γκρέμισμα έχει ανατεθεί στους Τούρκους." Αυτή η αντιμετώπιση, ειδικά του Μεβλανά Ρουμί, ο οποίος χαρακτηριζόταν και από ανεξίτηλο λόγο, οδήγησε σημαντική μερίδα του χριστιανικού πληθυσμού, μαζί με τους ιερείς του, να ασπαστεί το ισλαμικό δόγμα.

Η οθωμανική εποχή

Παράλληλα χάνεται τελείως η συναίσθηση του "ανήκειν" στην τουρκική ομάδα και κυριαρχεί το "ανήκειν" στο κυρίαρχο θρησκευτικό δόγμα. Έτσι, τα τουρκικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά αρχίζουν να θεωρούνται υποδεέστερα, ενώ "Τούρκος" σημαίνει αποκλειστικά το μουσουλμάνο. Δημιουργήθηκε και αντίστοιχο ρήμα για να δηλώσει τον εξισλαμισμό, τη μεταστροφή προς το μουσουλμανικό δόγμα: "τουρκεύω". Έτσι λοιπόν, όσοι Έλληνες χριστιανοί εξισλαμίζονταν, τούρκευαν, ενσωματώνονταν κατευθείαν στην κυρίαρχη κοινωνική ομάδα. Κατ' αρχάς απαλλάσσονταν από την καταβολή του κεφαλικού φόρου που βάραινε τους "άπιστους". Αντιθέτως, όσοι παρέμεναν πιστοί στην πατρογονική θρησκεία αντιμετώπιζονταν ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας και υφίσταντο πλήθος διακρίσεων.

Το 1453 οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη, θέτοντας συμβολικά τέλος στον ελληνικό χριστιανικό κόσμο. Το 1458 κατελήφθη η Αθήνα, το 1461 κατελύθη το τελευταίο ελληνικό κράτος, η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας και το 1475 το τελευταίο ελεύθερο ελληνικό έδαφος στην Ανατολική Κριμαία. Αργότερα εισήλθαν στο νέο οθωμανικό κόσμο οι ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν υπό την ενετική κυριαρχία, όπως για παράδειγμα η Κρήτη.

Ο Άραβας περιηγητής Ίμπν Μπατούτα, ένας από τους σημαντικότερους του Μεσαίωνα ονομάζει "Άλ Τουρκίγιε" την Ανατολία, εξηγώντας όμως παράλληλα ότι είναι η "χώρα των Ρουμί", δηλαδή η χώρα των Ρωμιών, των Ελλήνων

Έτσι, ο Οθωμανοί καλύπτουν τον παλιό ελληνικό κόσμο. Η επικράτηση των μουσουλμάνων στο χώρο της οθωμανικής αυτοκρατορίας, διαμορφώνει εντελώς νέες συνθήκες. Η προσηλυτιστική δράση των μουσουλμάνων ιεραποστόλων ευνοείται από την εξουσία εφ' όσον ο εξισλαμισμός των γηγενών πληθυσμών μεγάλωνε την κοινωνική βάση των νέων κυρίαρχων. Το Κοράνι και η νομοθεσία που βασίζεται πάνω σ' αυτό, εισάγει ένα νέο διαχωρισμό των εθνών: οι πιστοί και οι άπιστοι. Όσοι εξισλαμίζονται εντάσσονται αυτόματα στο κυρίαρχο έθνος. Το φαινόμενο

των εξισλαμισμών είχε πάρει ιδιαίτερη έκταση και στον βαλκανικό κορμό της Ελλάδας. Στην κεντρική και δυτική Μακεδονία οι εξισλαμισμένοι Έλληνες έμειναν γνωστοί με το όνομα "Βαλαάδες", από την μόνη τουρκική λέξη που γνώριζαν. Στην Ηπειρο αλλά και στην Πελοπόννησο συναντούμε πολλούς Έλληνες μουσουλμάνους. Κορυφαίο πρόσωπο, που συμβολίζει το ρόλο των εξισλαμισμένων Ελλήνων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, είναι ο μέγας αρχιτέκτονας Σινάν, ο οποίος δημιούργησε το σύμβολο της οθωμανικής Κωνσταντινούπολης, το Μπλε Τζαμί.

Η ιθύνουσα τάξη της Αυτοκρατορίας, διακρινόταν για το "μουσουλμανικό σνομπισμό" της σε σχέση με τους αυθεντικούς Τούρκους. Ένα από τα αποτελέσματα αυτής της διάθεσης, ήταν να είναι η οθωμανική γλώσσα πολύ απομακρυσμένη από τη γλώσσα που μιλούσαν οι τουρκόφωνες ομάδες του πληθυσμού, με βασικό χαρακτηριστικό της το πλήθος αραβοπερσικών λέξεων και δομών. Κατά την οθωμανική περίοδο υπήρχε περιφρόνηση της λέξης "Τούρκος", με αποτέλεσμα κατά τον 19ο αιώνα να σημαίνει το "χωριάτη", τον "αξεστο".

Η μοίρα των Ελλήνων

Εάν προσπαθήσουμε να κατατάξουμε τους Έλληνες κατά την οθωμανική περίοδο, θα διακρίνουμε δύο μεγάλες κατηγορίες: τους χριστιανούς και τους μουσουλμάνους. Όσοι εξισλαμίστηκαν, ενσωματώθηκαν στο κοινωνικό μόρφωμα που στην εποχή του εθνικισμού ονομάστηκε "τουρκικό έθνος" αποκτώντας μια πλαστή τουρκική εθνική ταυτότητα, όπως και οι υπόλοιποι μουσουλμανικές εθνότητες. Οι ιστορικές συνθήκες δεν επέτρεψαν στο μέρος αυτό των Ελλήνων -το οποίο είχε εμφανιστεί σε κάθε μέρος του ελληνικού κόσμου- να εκφραστεί πολιτικά. Το μέγεθός του δεν ήταν ευκαταφρόνητο. Για παράδειγμα, η πλειονότητα των Ελλήνων του μικρασιατικού υψίπεδου είχε εξισλαμιστεί, στην Κρήτη κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα οι χριστιανοί ήταν λίγο, μόνο, περισσότεροι από τους μουσουλμάνους, ενώ στον Πόντο, πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, με βάση τους υπολογισμούς του Πατριαρχείου οι μουσουλμάνοι και κρυπτοχριστιανοί Έλληνες ανέρχονταν στο ένα τρίτο του αριθμού των χριστιανών Ελλήνων. Στην Κύπρο, οι εξισλαμισμένοι πρέπει να ανέρχονταν επίσης στο ένα τέταρτο του ορθόδοξου πληθυσμού κ.λπ.

Σήμερα, στη σύγχρονη τουρκική κοινωνία, παραμένουν ακόμα ορατές τέσσερις ελληνόφωνες μουσουλμανικές ομάδες: κρητική, ποντιακή, μακεδονική και κυπριακή.

Οι χριστιανοί Έλληνες είχαν άλλη πορεία. Το Πατριαρχείο και ο κλήρος υπήρξαν θεσμοί απαραίτητοι και χρήσιμοι για την Αυτοκρατορία. Έτσι ενισχύθηκαν και εφοδιάστηκαν με πλήθος προνομίων. Σημαντικό γεγονός υπήρξε η ελληνική κυριαρχία επί των άλλων ορθόδοξων, μέσω της υποχρεωτικής τους ένταξης

στο μιλέτ των Ρωμιών. Η μικρή ομάδα των Φαναριωτών, κατάφερε να γίνει απαραίτητη στην οθωμανική διοίκηση και να χρησιμοποιηθεί ανάλογα. Κορυφαία στιγμή του ρόλου της ήταν η ανάληψη της διοίκησης των παραδουνάβιων ηγεμονιών. Ο λαός, όμως υπέφερε από την αυθαιρεσία της μουσουλμανικής διοίκησης και την αβάστακτη φορολογία. Εξάλλου, η επίσημη πολιτική ευνοούσε πάντα τον εξισλαμισμό.

Η οθωμανική κατάκτηση ήταν αιτία μεγάλης εξόδου προς τη Δύση και τη Ρωσία, όπου δημιουργήθηκαν σημαντικές ελληνικές παροικίες, από την Άλωση της Πόλης και εντεύθεν. Οι παροικίες αυτές, όπου κατοικούσε η ελληνική διανομή αλλά και η νεαρή ελληνική επιχειρηματική τάξη, υπήρξαν οι χώροι όπου οι νέες ιδέες του ευρωπαϊκού διαφωτισμού οδήγησαν στη διατύπωση του αιτήματος για αποτίναξη της οθωμανικής κυριαρχίας. Η τάση αυτή πήρε στις αρχές του 19ου αιώνα, τη μορφή ενός μεγάλου επαναστατικού κινήματος του συνόλου των Ελλήνων, με αποτέλεσμα κατέληξε στη δημιουργία ενός μικρού κράτους στο Νότο της βαλκανικής χερσονήσου, το οποίο περιλάμβανε τα πλέον απομακρυσμένα και υποβαθμισμένα εδάφη του ελληνικού κόσμου.

Εθνικισμός και εθνικές εκκαθαρίσεις

Ένας σημαντικός παράγοντας που εμπόδισε την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και απόδοσης ίσων δικαιωμάτων σ' όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως θρησκείας, ήταν ο νεαρός τουρκικός εθνικισμός. Με την εμφάνισή του απόκτησε θετική σήμανση ο όρος "Τούρκος". Οι Οθωμανοί αξιωματικοί που είχαν βρεθεί στη Γαλλία, ερμήνευαν κατά το δοκούν τις αξίες του διαφωτισμού, παράγοντας μια από τις πλέον φρικιαστικές μορφές εθνικισμού.

Ο τουρκικός εθνικισμός, με κέντρο δράσης του την οθωμανική Θεσσαλονίκη, αποφάσισε το 1911 την επίλυση του εθνικού προβλήματος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τη φυσική εξόντωση των γηγενών χριστιανικών εθνοτήτων. Τελικά, ο στόχος επετεύχθη! Οι γηγενείς χριστιανικές εθνότητες της Ανατολίας, οι Έλληνες και οι Αρμένιοι, εξοντώθηκαν ή εκδιώχθηκαν. Ο πολυεθνικός μουσουλμανικός χώρος παρέμεινε ο μόνος αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος. Στη συνέχεια, οι εθνικιστές προσπάθησαν να μετατρέψουν το χώρο αυτό σε εθνικό τουρκικό και να αντικαταστήσουν τη μουσουλμανική πίστη με την τουρκική εθνική ταυτότητα. Προσπάθησαν με βίαιο τρόπο να μετατρέψουν τους μουσουλμάνους, με τις ποικίλες εθνοτικές προελεύσεις, σε Τούρκους πολίτες που πιστεύουν ότι ο γενέθλιος χώρος τους βρίσκεται κάπου στην Κεντρική Ασία. Αυτό ακριβώς το εγχείρημα, δημιούργησε στην Τουρκία το σύγχρονο διχασμό και το μεγάλο υπαρξιακό και πολιτικό της πρόβλημα.

Η οφίτικη ποντιακή διάλεκτος, μια γλώσσα υπό εξαφάνιση, έχει διατηρηθεί ακέραιη στο χωριό Νέα Τραπεζούντα Πιερίας

Κείμενο
της δημοσιογράφου
Μαρίας Κουζινοπούλου
το 2010

Στο χωριό Νέα Τραπεζούντα Πιερίας, οι μόλις 450 κάτοικοι έχουν έναν πολύ ιδιαίτερο κώδικα επικοινωνίας, για να εκφράσουν τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τις χαρές και τις λύπες τους.

Κι αυτό, επειδή στην πλειοψηφία τους οι κάτοικοι του συγκεκριμένου χωριού, πρόσφυγες ή απόγονοι προσφύγων, από την περιοχή του Όφεις της ανατολικής Τουρκίας, μιλούν την οφίτικη ποντιακή διάλεκτο, την οποία μεταφέρουν και από γενιά σε γενιά.

Το 1928, μια ομάδα Οφίων προσφύγων εγκαταστάθηκε στην Πιερία και αγόρασε έκταση επτά χιλιάδων στρεμμάτων, με στόχο να προσελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερους συμπατριώτες.

Δύο χρόνια αργότερα, οι κάτοικοι ίδρυσαν το χωριό Άι Γιάννης Όφης, μετονομάζοντάς το στη συνέχεια σε Νέα Τραπεζούντα.

Οι πρόσφυγες αυτοί κρατούσαν στις «αποσκευές» τους τις παραδόσεις τους, αλλά και τη γλώσσα τους, την οφίτικη διάλεκτο. Πρόκειται για υποδιάλεκτο της ποντιακής γλώσσας, που αποτέλεσε τον κοινό κώδικα επικοινωνίας των κατοίκων της περιοχής του Όφεις (Οφίτες), ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους (στην πλειοψηφία τους ήταν μουσουλμάνοι και μόνο 1.200 χριστιανοί).

Σήμερα, η διάλεκτος αυτή συναντάται ακόμα σε περίπου 30 χωριά των επαρχιών Οφ και Τσαϊκάρά της Τουρκίας (ρωμαϊκά οφίτικα), ενώ στην Ελλάδα απαντάται στο χωριό Νέα Τραπεζούντα και σποραδικά σε άλλες περιοχές, όπου εγκαταστάθηκαν οι Πόντιοι πρόσφυγες (Παρανέστι Δράμας, Παντοκερασιά Κιλκίς και Φιλώτα Κοζάνης). Επίσης, μιλιέται από Έλληνες μετανάστες, στην Κύπρο και τη Γερμανία. Σε γλωσσική καταγραφή της οφίτικης ποντιακής διαλέκτου προχώρησαν δύο γλωσσολόγοι, η επίκουρη καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας του ΑΠΘ, Ανθή Ρεβυθιάδου, και ο λέκτορας του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Βασίλειος Σπυρόπουλος.

Η έρευνα περιελάμβανε αναζήτηση σε αρχαικό υλικό και έρευνα πεδίου στο χωριό Νέα Τραπεζούντα Πιερίας. Οι δύο ερευνητές παρατήρησαν ότι, η οφίτικη ποντιακή διατηρεί αρχαϊκά στοιχεία, τα οποία πιθανότατα παραπέμπουν σε δομές, που χαρακτήριζαν τη μικρασιατική κοινή, προγενέστερη γλωσσική ομάδα της μικρασιατικής ελληνικής. Επίσης, έχει επιρροές από την τουρκική γλώσσα, από τον 15ο αιώνα, οπότε έρχονται σε άμεση επαφή.

Από τυπολογικής πλευράς, η διάλεκτος πλησιάζει στο ιδίωμα των Σουρμένων, ενώ διαφοροποιείται αρκετά από τα υπόλοιπα ποντιακά ιδιώματα ως προς το σύνολο των φωνητικών, μορφοσυντακτικών και λεξιλογικών χαρακτηριστικών της. Η κυριότερη διαφορά της με την κοινή νεοελληνική και την κοινή ποντιακή είναι ότι, η οφίτικη έχει διατηρήσει έναν τύπο απαραιτήτου (που σήμερα σχεδόν έχει εκλείψει).

Ωστόσο, οι ερευνητές κατέγραψαν ότι, σήμερα, η οφίτικη διάλεκτος χάνει κάποια από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, εξαιτίας της στενής επαφής της με την κοινή νεοελληνική και με την κοινή ποντιακή.

Επίσης, διαπίστωσαν ότι, πλέον, μόνο οι κάτοικοι ηλικίας 75 ετών και άνω έχουν την οφίτικη ποντιακή ως κυρίαρχη γλώσσα τους. Οι κάτοικοι ηλικίας 50-75 ετών χρησιμοποιούν την κοινή νεοελληνική γλώσσα ως βασική γλώσσα επικοινωνίας, ενώ την οφίτικη και την κοινή ποντιακή διάλεκτο μόνο σε συγκεκριμένες συνθήκες. Αντίθετα, η ηλικιακή ομάδα 35-50 ετών χρησιμοποιεί μόνο περιστασιακά μια μορφή κοινής ποντιακής, με πολλές προσμίξεις με την κοινή νεοελληνική. Τέλος, τα άτομα ηλικίας 20-35 ετών έχουν μόνο παθητική γνώση της οφίτικης και της κοινής ποντιακής και χρησιμοποιούν την οφίτικη μόνο στα τραγούδια.

«Η οφίτικη διάλεκτος βρίσκεται σε σοβαρό κίνδυνο εξαφάνισης», εξηγεί στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η Ανθή Ρεβυθιάδου.

«Οι πρώτες γενιές που γνώριζαν καλά τη γλώσσα “έφυγαν” και οι παππούδες τη μιλούν παραφθαρμένη. Τα παραπάνω δεδομένα σε συνδυασμό με το γεγονός ότι πλέον δεν υπάρχει το στοιχείο της χρησιμότητας και ότι η οφίτικη δέχεται πολλές επιδράσεις από τη νεοελληνική γλώσσα, αποτελούν σημάδια εγκατάλειψης», προσθέτει ο Γιάννης Μεγαλόπουλος, κάτοικος της Νέας Τραπεζούντας.

Η οφίτικη διάλεκτος διασώζεται, ωστόσο, στα οφίτικα τραγούδια, που αγαπούν να τραγουδούν οι κάτοικοι της Νέας Τραπεζούντας. Μάλιστα, ο κ. Μεγαλόπουλος περιγράφει γλαφυρά τα χαρακτηριστικά γλέντια των κατοίκων, στα οποία παρευρίσκονται όλες οι γενιές της οικογένειας, από τον γεροντότερο μέχρι το νεότερο.

«Μαζευόμαστε γύρω από ένα τραπέζι και με τη βοήθεια μό-

νο της λύρας, χωρίς μικρόφωνα και μεγάφωνα, τραγουδάμε για πολλές ώρες πρώτα τη λύπη και τον πόνο, στη συνέχεια τον έρωτα και την αγάπη και τέλος, αφού εκτονώσουμε όλο το πάθος, τα εύθυμα και χορευτικά τραγούδια», εξηγεί.

Και συμπληρώνει: «Τα γλέντια αυτά είναι για εμάς ένα σχολείο εκμάθησης των ποντιακών».

Καθοριστικό ρόλο στη διάσωση των παραδόσεων διαδραματίζουν, εξάλλου, οι παροιμίες τους, αλλά και οι ιδιαίτεροι χοροί τους, Σαμψών και Τολμέ Ιντολμέ.

Στη διατήρηση των παραδόσεων πρωτοστατεί ο Ποντιακός Πολιτιστικός Σύλλογος «Αλέξανδρος Υψηλάντης», που το 1984 βραβεύτηκε και από την Ακαδημία Αθηνών για την προσφορά του

Γλώσσες υπό εξαφάνιση

Περίπου οι μισές από τις 6.700 γλώσσες που χρησιμοποιούνται στον κόσμο έχουν εξαφανιστεί ή απειλούνται με εξαφάνιση πριν από το τέλος του αιώνα, γεγονός που μπορεί να αντιστραφεί μόνο αν οι κυβερνήσεις και οι τοπικές κοινότητες λάβουν επείγουσα δράση, όπως αναφέρεται σε σχετική έκθεση της UNESCO.

Όπως σημειώνουν στη μελέτη τους οι Ανθή Ρεβυθιάδου και Βασίλης Σπυρόπουλος, «καθώς το μέλλον της Οφίτικης Ποντιακής, όπως και πολλών άλλων ελληνικών διαλέκτων, είναι πια αβέβαιο, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη καταγραφής και τεκμηρίωσης της διαλέκτου προτού εκλείψουν οι τελευταίοι φυσικοί της ομιλητές».

Επίσης, προσθέτουν ότι, σε πολλές χώρες πραγματοποιούνται ήδη δράσεις που αποσκοπούν στη γλωσσική αναβίωση επαπειλούμενων γλωσσικών ποικιλιών «είτε μέσω της δημιουργίας δικτύων νέων χρηστών και νέων χρήσεων της γλώσσας αρχικά στο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον και στη συνέχεια σε υψηλότερα επίπεδα, όπως Εκπαίδευση, ΜΜΕ και Διοίκηση».

Η UNESCO έχει καταρτίσει «Ατλαντα των Παγκόσμιων Γλωσσών σε κίνδυνο», όπου καταγράφει όλες τις γλώσσες που έχουν εξαφανιστεί ή που απειλούνται με εξαφάνιση, με στόχο να εγείρει το ενδιαφέρον για τους γλωσσικούς κινδύνους και την ανάγκη της περιφρούρησης της παγκόσμιας γλωσσικής ιδιομορφίας.

Οι γλώσσες που αναφέρονται στον Άτλαντα κατατάσσονται σε πέντε κατηγορίες κινδύνου: την «ευπαθή» (vulnerable), όπου τα περισσότερα παιδιά μιλούν τη γλώσσα, αλλά μόνο σε ορισμένους χώρους, την κατηγορία «σίγουρα σε κίνδυνο» (definitely endangered), όπου τα παιδιά δεν μαθαίνουν πλέον τη γλώσσα ως μητρική στο σπίτι, την κατηγορία «σε σοβαρότατο κίνδυνο» (severely endangered), όπου η γλώσσα μιλιέται από τους γεροντότερους, αλλά οι γενιές των γονιών την καταλαβαίνουν, χωρίς να τη μιλούν μεταξύ

τους ή στα παιδιά τους, την κατηγορία «σε κρίσιμο κίνδυνο» (critically endangered), όπου ακόμα και οι γεροντότεροι μιλούν σπάνια τη γλώσσα, και την κατηγορία «αφανισμένη» (extinct), όπου δεν υπάρχουν πλέον ομιλητές.

Οι ελληνικές διάλεκτοι που αναφέρονται στον Άτλαντα είναι οι εξής:

- Βλάχικη, που εντοπίζεται κυρίως στη Θεσσαλία και την Ήπειρο, αλλά και σε άλλες περιοχές σε μικρότερες ομάδες. Σύμφωνα με τον Άτλαντα, οι ομιλητές υπολογίζονται σε περίπου 500.000. Επίσης, η γλώσσα συναντάται στην Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Σερβία και την ΠΓΔΜ. Η γλώσσα έχει κατηγοριοποιηθεί ως «σίγουρα σε κίνδυνο».

- Αρβανίτικη, για την οποία υπολογίζονται 50.000 ομιλητές κυρίως σε αγροτικές περιοχές της κεντρικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Η γλώσσα έχει ενταχθεί στην κατηγορία «σε σοβαρότατο κίνδυνο».

- Ελληνική Καππαδοκική. Σημειώνεται ότι υπήρχε η εντύπωση πως έχει εξαφανιστεί μέχρι που το 2005 ερευνητές ανακάλυψαν χρήστες της γλώσσας. Σήμερα η γλώσσα θεωρείται «σε κρίσιμο κίνδυνο».

- Ιταλική της Κέρκυρας, διάλεκτος των Βένετων που χαρακτηρίζεται ως «σε κρίσιμο κίνδυνο».

- Γκαγκαούζικη. Τουρκογενής διάλεκτος που μιλιέται στα νότια Βαλκάνια. Στην Ελλάδα συναντάται σε περιοχές του Έβρου και εντάσσεται στην κατηγορία «σε σοβαρότατο κίνδυνο».

- Σεφραδίτικη διάλεκτος που μιλιέται κυρίως στην Τουρκία και λιγότερο στην Ελλάδα (σε περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης), καθώς και σε άλλες βαλκανικές χώρες. Χαρακτηρίζεται ως «σε σοβαρότατο κίνδυνο».

- Μογλενίτικα. Η διάλεκτος μιλιέται κυρίως από κατοίκους των χωριών Σκρα, Κούπα, Αρχάγγελος, Περίκλεα, Λαγκαδιά, Κάρπι και Νότια στην περιοχή της Αλμωπίας. Χαρακτηρίζεται ως «σε σοβαρότατο κίνδυνο».

- Ποντιακά. Υπολογίζεται ότι χρησιμοποιούνται από 300.000 ομιλητές. Η γλώσσα χρησιμοποιούνταν αρχικά από κατοίκους της Μαύρης Θάλασσας, οι οποίοι στη συνέχεια μετανάστευσαν στην Ελλάδα. Χαρακτηρίζεται ως «σίγουρα σε κίνδυνο».

- Ρομανί, την οποία μιλούν περίπου 3,5 εκατομμύρια άνθρωποι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Εντάσσεται στην κατηγορία «σίγουρα σε κίνδυνο».

- Τσακωνικά. Μιλούνται από 300 περίπου ομιλητές, κυρίως στην περιοχή του Λεωνιδίου. Η γλώσσα μιλιούνταν αρχικά από κατοίκους χωριών της βορειοανατολικής Τουρκίας, οι οποίοι μετακινήθηκαν στην Ελλάδα μετά την ανταλλαγή πληθυσμών του 1922. Η γλώσσα χαρακτηρίζεται «σε κρίσιμο κίνδυνο».

ΠΟΝΤΟΣ

«Χρυσοποίκιλος και Παντίλαμπρος»

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

του Πάνου Αμοιρίδη

ΡΟΜΑΝΑ

(απόσπασμα)

Είνας ρομάνα τολασεύ' απάν κεσ' σα παρχάρα
 Με τ' αερί το φύσεμαν και του Ηλιου τα τσιρούτα
 όθεν δαβέν και κάθετοι και καλατσεύ' και σκούται
 ο γέλος ατ'ς γλυκέμνοστος και βυζαλίζ' τ' αρνόππα
 πουλία και ψιλλόπουλα κρεμάουν α'σα χείλια τ'ς
 τερούν και κι χορτάζ'ν'ατεν τερούν και κι τελείται.
 Όθεν κουσμούσα ανάνοιγα σην δέβαν ατ'ς θ' ανοίγνε
 να 'λέπνε την χιλιέμορφον και παίρνε εμορφάδας
 Σ'έναν λιθάρ' αν κάθετοι ζελεύνε τα χορτάρα
 σ'έναν τσιμέν αν κάθετοι ζελεύνε τα λιθάρα
 Μεσημερί εμπαιν' σ'ορμίν και σα παχέα ευώρας
 να στέκ' κι αποηλιάσκειται να πίν' και δροσισκάται
 Α' σα ποδάρα τ'ς βγάλ' ρητά τσαρούχια και ορτάρα
 κλείσκειται κα σ'ορμόχειλα, γομών' την διχερήν ατ'ς
 δακρόνερα κρεπεγαδί και νίφτ' το πρόσωπόν ατ'ς
 Αμάν λύν' κι αποτσακίζ' δέματα και κοτσάκια
 αποφοριέται φωτάν, πατσάκια και ζιπούναν
 καμιά, σπαρέλ', και το λετσέκ', κι αφήνει ατά σ'ορμάκρι
 Τα τζάμιας ατ'ς πεντάπλεκτα, μελίξανθα, μακρέα
 σύρ'ατα έμπρου κι αποπλέκ' και κχύουν ως τα μέσα ατ'ς
 Ψηλέσα, λεγνοπίαστος, δέκα εφτά χρονέσα
 Λαγγεύ' η χιονοπάτουλος, σου λογγοζί την μέσεν
 σα κρύα μπούζα τα νερά κι ευτάει το κύμαν γύρα
 Και μαρμαρίζ' τ' ολδέρα και φωτοστεφανούται
 Βούραν την βούραν παίρ'νερόν και κχύν' απάν σ'ωμιάτ'ς
 Λούσκειται, πίν' τα κρένερα και με τα δακτυλάκια
 ελλιαυτά, ελλιαυτά, πρωτοθαμάζ' τα κάλια τ'ς
 Όλα τα στάλας τη νερού τ' απάν ατ'ς εκχιαεύνε
 κι εκείνε ολοτσάσσαλος, εβγαίν' η φωταχτέρα
 Καλοφορεί τα λώματα και φεύ' α' σήν ευώραν
 κάθετοι σήν χλοήν απάν κι αποδελιάζ' κορδύλια
 Πλέκει ατά ξάν' πεντάπλεκτα μαλία και τσιρούτα
 ευτάει ατά χρυσόν στεφάν' και χρυσοστεφανούται
 κι ο 'Ηλιος πρωτοκουγιουμτζής, χτίζ' τάπλαν μαλαμένε
 Σήν μέσεν θέκ' τ'εξιάστρα, σο γιάν' ολόγιον Φέγγον
 και γύρας τ'άστρια τ'ουρανού, δαμάντα και ζαφείρα
 τοπάζα και-ν-αμέθυστους, εφτάει αστριοστεφάνια
 Παίρ' βάλ' την τάπλαν σο κασίν κι ή νέτε πρώτο άστρον
 φωτάζ' σα παρχαρότοπα και καμπανίζ' η πλάση.

ΠΟΙΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 40

Εγώ ποτέ δεν ξέχασα
 Ήμουν μικρό παιδάκι
 και κάθισα και έγγραφα
 ένα ποιηματάκι.

Νέοι χαθήκανε πολλοί
 Στον πόλεμο που πάνε
 Άλλος κουτσός εγύρισε
 Και άλλοι έχουν πεθάνει.

Σηκώθηκα ένα πρωί
 κι ακούω την καμπάνα
 ο πόλεμος κηρύχθηκε
 ήταν το Σαράντα.

Αυτή τη μέρα βρε παιδιά
 Πρέπει να την τιμάμε
 τους γέρους όταν βλέπουμε
 να τους χειροκροτάμε.

Όλοι τους σηκωθήκανε
 πάνε να πολεμήσουν
 και μες στα σπίτια
 μπαίνανε για να αποχαιρετήσουν.

Όλοι μες στην Ελλάδα μας
 Θέλουμε για να μπουνε
 Τα αγαθά μας βρε παιδιά
 Θέλουν να κυβερνούνε.

Μικρά παιδιά εκλαίγανε,
 κλαίγανε κι οι μανάδες
 λυπητερά χτυπούσανε
 και όλες οι καμπάνες.

Στο ύψος σου Ελλάδα μας
 Πρέπει να σταματήσεις
 Και τα αγαθά να πάρουνε
 Ποτέ μην τους αφήσεις.

Τα νιάτα όλα φύγανε
 Πάνε να πολεμήσουν
 Κανέννας τους δεν ήξερε
 πίσω αν θα γυρίσουν.

Με τα μεγάλα ψέματα
 Κοιτούν να μας γελάσουν
 στα ελληνικά τα σύνορα
 θέλουμε να περάσουν.

Στα κάρα ανεβήκανε
 Πρώτη γραμμή και πάνε
 Ούτε νερό ούτε ψωμί
 Δεν είχανε να φάνε.

Κάποτε πολεμήσανε
 Όλοι οι γονείς μας
 Και χάσανε τα νιάτα τους
 Γι' αυτά τα σύνορά μας.

Αυτοί που πολεμήσανε
 Με όλη την καρδιά τους
 Την λευτεριά να δώσουνε
 Θέλανε στα παιδιά τους.

Γι' αυτό και δεν θ' αφήσουμε
 στα σύνορα να μπουνε
 τα νιάτα μας που ξαγρυπνούν
 ξέρουν να πολεμούνε.

Ευχαριστούμε τον Μαυρόπουλο Ιορδάνη του Β. (Πόζο) για το ποίημά του.

Άτματσᾶς και ή ποθίκα (Όφεις)

Άτματσᾶς και ή ποθίκα έποίκανε καρτασλούκ'. Άτματσᾶς έποίτσε πουλλία έπᾶν' 'ς σήν πέτρα τσαι ή ποθίκα έποίτσε έπouκᾶ 'ς σήν πέτρα. 'Υστέρ' άτματσᾶς έκατέβε τσαι έφαε τση ποθίκας τᾶ πουλλία. 'Η ποθίκα ούτσ' έπόρενε ν' ανεβαιν' έπᾶν' 'ς σήν πέτρα νά τρώη τ' άτματσᾶ τᾶ πουλλία τσαι έπορπάτενε έπouκατσέσ' τσαι έκλαιε. 'Ερθε βακίτ' τσαι άτματσᾶς έπῆε νά βρισκ' φαεί για τᾶ πουλλία 'τ' τᾶ έδάβε 'ς ένα κάμπο μερέα. 'Ετσει 'ς σόν κάμπο έκάθουσανε άργᾶτ' τσαι έψηνανε κρέας άπαντσέσ' 'ς σ' άψιμο. Άτματσᾶς πάλ' έκατέβε, έπῆρε ένα παρτσᾶ κρέας άς σ' άψιμο άπᾶν' τσαι έφερεν ά 'ς σή φωλέα άτ'. Μάκερ έκράτενε έτσει άψιμο. 'Εκολλίε ή φωλέα 'τ', έρρούζανε έπouκᾶ τᾶ πουλλία 'τ' τσαι έφανεν άτα ή ποθίκα.

- 1Α ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΟΛΥ ΒΑΘΟΣ
- 1Β ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ, ΠΟΛΥ ΩΡΑΙΑ
- 2Α ΤΟ ΦΥΤΟ ΤΣΟΥΚΝΙΔΑ
- 2Β ΟΡΘΙΑ
- 3Α ΑΜΥΧΗ ΑΠΟ ΞΥΣΙΜΟ ΦΑΓΟΥΡΑΣ
- 3Β ΟΛΗ ΤΗ ΝΥΧΤΑ
- 4Α ΕΠΙ ΦΥΤΟΥ,ΕΚΦΥΩ ΒΛΑΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ
- 4Β ΠΑΘΗ,ΣΥΜΦΟΡΕΣ
- 5Α ΤΟ ΞΗΜΕΡΩΜΑ
- 5Β ΓΛΥΦΩ
- 6Α ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΨΥΧΗ
- 6Β ΜΕΘΩ
- 7Α ΔΟΧΕΙΟ ΞΥΛΙΝΟ ΣΦΑΙΡΟΕΙΔΕΣ
- 7Β ΜΕ ΑΥΤΟ ΕΚΦΡΑΖΕΤΑΙ Η ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΜΟΣ
- 8Α ΙΣΧΝΟΣ, ΑΔΥΝΑΤΟΣ
- 8Β ΔΙΑΠΥΡΟΣ,ΚΑΥΣΤΙΚΟΣ
- 9Α ΜΙΚΡΟ ΤΕΜΑΧΙΟ ΔΑΔΙΟΥ
- 9Β Η ΚΛΩΤΣΙΑ
- 10Α ΟΙΚΤΙΡΜΟΣ, ΕΛΕΟΣ
- 10Β ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, ΓΥΡΙΣΜΟΣ
- 11Α ΔΥΣΤΥΧΗΣ, ΚΑΚΟΜΟΙΡΟΣ, ΑΚΑΚΟΣ
- 11Β ΞΥΝΩ
- 12Α ΕΠΟΧΗ, ΚΑΙΡΟΣ, ΧΡΟΝΟΣ
- 12Β ΚΛΑΔΟΣ ΔΕΝΤΡΟΥ
- 13Α ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΒΟΥΡΑ
- 13Β ΕΔΕΣΜΑ ΜΙΚΡΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Κ	Α	Β	Α	Λ	Ι	Ν	Κ	Α	Β	Α	
2	Κ	Α	Β	Ο	Υ	Ρ	Μ	Α	Κ	Α	Ν	
3	Κ	Α	Β	Ο	Υ	Ρ	Ε	Υ	Τ	Ο	Σ	
4	Κ	Α	Ζ	Α	Ν	Ε	Υ	Ω		Κ	Ι	
5	Κ	Α	Θ	Ε	Σ	Ι	Μ	Ο		Κ	Ι	Ρ
6	Κ	Α	Λ	Ο	Θ	Υ	Μ	Ε	Τ	Ο	Σ	
7	Κ	Α	Λ	Ο	Δ	Ρ	Ο	Μ	Ι	Ζ	Ω	
8	Κ	Α	Μ	Μ	Ω	Ν	Ω		Κ	Α	Τ	Α
9	Κ	Α	Μ	Ι	Σ	Ο	Β	Ρ	Α	Κ	Ο	Ν
10	Κ	Α	Ρ	Δ	Ο	Κ	Ο	Φ	Τ	Ω		
11	Κ	Α	Τ	Α	Κ	Ε	Φ	Α	Λ	Ο	Σ	
12	Κ	Α	Τ	Ο	Π	Ο	Υ	Λ	Λ	Α		

Λύση από το φ. 134

ΙΣΙΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Α							Ξ					
2	Κ							Ο					
3	Κ							Ο					
4	Θ							Π					
5	Η								Λ				
6	Ψ								Μ				
7	Γ								Ν				
8	Ζ							Ξ					
9	Δ								Λ				
10	Ε								Κ				
11	Ζ								Κ				
12	Ζ								Κ				
13	Β									Μ			

Από το άρμπουμ της Τιαγιάς

Η χιονισμένη Νέα Τραπεζούντα
Φεβρουάριος 2012

Αρχείο : Σύλλογος «Αλεξάνδρος Υψηλάντης»

